

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för Globala Studier

”Om jag hade bedömt att jag inte hade någon alls
möjlighet till det, skulle jag absolut inte vara med”

En explorativ fallstudie om påverkansmöjligheter i Vindelälven-Juhttátahkkas
samverkansprocess

Elin Haglund

Examensarbete för kandidatexamen i Globala studier

Bachelor thesis in Global Studies

Program:	Kandidatprogrammet i Globala Studier
Kurs:	GS1511, 15hp
Nivå:	Grundnivå
Termin:	VT-21
Handledare:	Jan Bachmann

Abstract

In recent decades globalisation has challenged *government* with *governance*. A societal change in which state-based *governing* has increasingly moved towards *governance* based on networks and collaboration between different actors. These actors come from all sectors of society and are often expected to collaborate on complex problems towards a common goal. One example of both global and collaborative governance is the hybrid-organisation of Vindelälven-Juhttáahkka Biosphere reserve which is part of UNESCO's Man and Biosphere program. The common goal for the Biosphere reserve is being a model area for sustainable development. At the same time, there is a history, and presence, of conflict interests between actors.

This thesis examines how the possibility of agenda-setting is experienced in the case of a hybrid organisation in relation to underlying conflicts. It draws on theories of effective collaborative governance and relational power to execute and analyse interviews with board members from the Vindelälven-Juhttáahkka Biosphere Reserve. The material is triangulated with secondary material consisting of the application-document for the Biosphere reserve sent to UNESCO, and the statutes of the organisation. The thesis proposes that there are some power dynamics related to the institutional design that affects the possibility of agenda-setting in the board. This power imbalance is accepted by most actors and argued legitimized through financial muscles. There are also some consensus-oriented features of the collaborative setup that might keep conflicting subjects off the agenda. Although, most respondents underline that the organisation is very young, and therefore most questions on the agenda so far relate to the construction of the organisation.

The thesis is written in Swedish.

Key words: Hybrid organisations, collaborative governance, power, agenda-setting, consensus

Innehållsförteckning

DEL 1. INTRODUKTION	3
INLEDNING OCH PROBLEMFÖRMULERING	3
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
AVGRÄNSNINGAR OCH TRANSPARENS	5
BAKGRUND.....	6
<i>Globalisering</i>	6
<i>Samverkan</i>	7
<i>Hybridarrangemang</i>	7
<i>UNESCO:s Biosfärprogram</i>	8
<i>Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka - Områdets kontext</i>	8
<i>Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka - Bildningsprocessen</i>	10
DEL 2. TEORETISK ANKNYTNING.....	11
ÄMNESRELEVANS.....	11
TIDIGARE FORSKNING	12
<i>Samverkan som Collaborative Governance</i>	12
<i>Makt, samverkan och demokrati</i>	13
<i>Forskning om styrning i biosfärområdet</i>	15
TEORETISKA REFERENSRAMAR	16
<i>Ramverk för collaborative governance</i>	16
<i>Agendasättande och makt</i>	19
<i>Lukes tre maktdimensioner</i>	20
DEL 3. METOD, URVAL OCH MATERIAL.....	22
METODOLOGI	22
FALLSTUDIE	22
MATERIAL OCH URVAL	23
INTERVJUER	25
<i>Intervjuguide</i>	26
FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	27
ANALYTISK METOD OCH TOLKNING	29
DEL 4. RESULTAT OCH ANALYS	31
INLEDNING	31
<i>Förutsättningar för deltagande</i>	32
<i>Makt- och resursobalans</i>	33
- <i>Tid, organisation och resurser</i>	33
- <i>Mål och intressen</i>	34
<i>Incitament att delta</i>	36
<i>Historia av antagonism och samarbete</i>	36
<i>Institutionell design</i>	37
<i>Konflikthantering i organisationen</i>	39
<i>Upplevd påverkansmöjlighet</i>	40
<i>Synen på Biosfärområdet</i>	41
DEL 5. DISKUSSION OCH SLUTSATS.....	41
FRAMTIDA FORSKNING.....	44
REFERENSER	46
BILAGOR.....	49

Del 1. Introduktion

Denna första del av uppsatsen presenterar förutsättningarna för studien genom en kort Inledning och problemformulering följt av Syfte och frågeställning och därefter ett stycke om avgränsningar och transparens. Slutligen fördjupas kontexten för studien genom en mer utförlig Bakgrund till ämnet, begrepp samt det studerade fallet – Vindelälven-Juhtтатаhkka.

Inledning och problemformulering

Vindelälven-Juhtтатаhkka Biosfärområde (UNESCO Biosphere Reserves) är ett exempel på en hybridorganisation - en blandning av medlemmar från privat, offentlig och ideell sektor som kombinerar sina olikheter i en ny organisation (Sandström & Sahlström, 2020). Styrelsen består av 17 medlemmar från olika sektorer i hela det geografiska området som Biosfärområdet täcker. Målet för organisationen är att bli ett modellområde för hållbar utveckling (Gardeström, 2017). Men med 17 medlemmar från olika sektorer och därmed olika mål och intressen finns det även förutsättningar för intressekonflikter.

Arbetet i hybridorganisationen Vindelälven-Juhtтатаhkka bygger på samverkan. En typ av samhällsstyrning som vuxit fram i kölvattnet av ett alltmer globaliserat och nätverksbaserat samhälle. Globaliseringen som samhällsutveckling har krävt nya metoder för förvaltning och samhällsstyrning och har därför lett från centralstyrning till interaktiv samhällsstyrning. Från *government* till *governance* både globalt och lokalt. Eftersom ett Biosfärområde är en del av UNESCO:s (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) biosfärprogram (Man and the Biosphere programme) är det även en form av *global governance*. Vindelälven-Juhtтатаhkka är ett exempel på en hybridorganisation i en lokal såväl som global kontext. Varför det är ett passande fall att studera utifrån globala studier som ämne.

Så, hybridorganisationen Vindelälven-Juhtтатаhkka ska genom samverkan bli ett modellområde för hållbar utveckling. Näringar, intresseorganisationer och kommuner – för att nämna några – med således olika intressen ska komma överens inom ett forum – en samverkansprocess – med ett gemensamt mål. Hur går det till?

Det finns såklart en mängd faktorer som påverkar utfallet av en samverkansprocess. Historisk kontext är viktigt både inom teorier om globalisering och samverkan. Maktaspekter är också något som framhålls som viktigt för samverkansprocesser. Men forskning kring *governance* har ofta sin empiriska utgångspunkt i politiska samhällen utanför den svenska kontexten och teoretiska insikter kring makt nyttjas sällan (Hedlund & Montin, 2009, s.7, Dandy, Fiorini & Davies, 2014, s. 311). Detta trots att både makt och kontext framhålls som avgörande även för

samverkansprocessen. Vindelälven-Juhttátahkka är dessutom ett ungt och därmed relativt outforskat Biosfärområde.

Jag ser därför flera goda skäl att studera området utifrån dessa premisser. Biosfärområdets ungdom medför att djupare kunskap kring dess samverkansprocess ej ännu studerats. Områdets specifika kontext bidrar till dess unika sammansättning och Biosfärområdet kan därför ses som ett unikt fall värt att studera. Fallet utgörs av den specifika kontexten av både konflikterande och samarbetande markanvändningar samt andra intressen för de deltagande inom hybridorganisationen, med Sverige som arena och hållbarhet som mål. Historisk kontext av konflikt och samarbete som tillsammans med sektorsindelningar bäddar för vitt skilda mål och intressen i deltagandet. Aktörerna ska inom ramen för samverkansprocessen sträva efter konsensus kring gemensamma mål. Förutsättningarna gör det därför tydligt att maktaspekter finns närvarande mellan aktörerna.

Således är ett biosfärområde intressant att undersöka utifrån sin roll som arena för samverkan mellan konflikterande intressen. Gärna utifrån aspekter som makt och vad samverkansprocessens inneboende målkonflikter, parallellt med strävan efter konsensus, gör med agendasättande som maktform. Att utforska hur samverkansprocessen *upplevs* utifrån de kontextuella aspekter som Vindelälven-Juhttátahkka innebär, kan tydliggöra maktfördelning mellan de olika intressena och därigenom bidra med viktig kunskap.

Syfte och frågeställning

Uppsatsen vill genom en explorativ fallstudie bidra till en ökad kunskap om upplevda maktdynamiker i en formell samverkansprocess i en hybridorganisation. Detta kopplat till underliggande konflikter, konsensusorientering i samverkansprocessen och den upplevda möjligheten att påverka agendan. Uppsatsen ämnar belysa upplevda maktförhållanden i det enskilda fallet av samverkan i en specifik hybridorganisation och på så vis skapa kunskap som kan tas i beaktning även i andra organisationer och processer. Detta görs utifrån olika deltagande aktörers perspektiv av organisationen och dess samverkansprocess. Teorier om samverkansprocesser och makt kommer att tillämpas och därigenom belysa maktaspekter som kan relateras till aktörers upplevda möjlighet till agendasättande. Syftet är att undersöka hur maktdynamiker upplevs inom samverkansprocesser i en hybridorganisation samt om och hur det konsensusorienterade styrsätt som nyttjas upplevs påverka förmågan att lyfta underliggande konflikter.

Denna uppsats önskar således svara på följande för att dra slutsatser om maktdynamiker i fallet:

- **Hur upplevs maktdynamiker i form av möjligheten till agendasättande inom ramen för en formell samverkansprocess av de deltagande aktörerna i Vindelälven-Juhttáahkka?**
 - **Om och hur upplevs det konsensusorienterade styrsätt som nyttjas påverka förmågan att lyfta underliggande konflikter?**

Detta kommer att ske som en fallstudie av Biosfärområde genom kvalitativa intervjuer.

Avgränsningar och transparens

Uppsatsen ämnar undersöka hur möjligheten till agendasättande upplevs inom ramen för en formell samverkansprocess. Fallet som studeras är hybridorganisationen Vindelälven-Juhttáahkka som har målsättningen att vara modellområde för hållbar utveckling.

Flertalet organisationer eller biosfärområden hade potentiellt varit intressanta att studera inom ramen för denna uppsats. Givet områdets unika komplexitet och den bredd som finns inom det valda biosfärområdet - kopplat till underliggande målkonflikter och varierande intressen samt dess historia av antagonism - blev fokus ändå att fördjupa mig i fallet Vindelälven-Juhttáahkka. För transparensens skull skall tilläggas, angående urvalet, att jag sedan tidigare har viss kunskap om organisationen och dess geografiska område. Dels genom familjeanknytning till området – i släkten finns några generationer bakåt en del av de nybyggare som etablerade sig längst Laisälven och än idag finns mark och boplats kvar. Dels genom tidigare studier - under sommaren 2019 läste jag en kurs i hållbart nyttjande av naturresurser vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Det året arrangerades kursen längst Vindelälven i samarbete med Biosfärområdet, eftersom det bildades formellt samma år. Flera av de konflikterande markanvändningsområdena togs upp, vilket födde mitt intresse för Biosfärområdet och dess organisation.

Uppsatsen ämnar inte undersöka huruvida konflikterna löses eller ej inom organisationen, utan snarare hur möjligheten att påverka agendan upplevs av de olika aktörerna. Uppsatsen avgränsar sig till att undersöka den upplevda möjligheten till agendasättande inom ramen för en formell samverkansprocess. Valet av kvalitativ metod beror till viss del av intresset för maktdynamiken inom organisationen. En kvantitativ undersökning av talutrymme under styrelsemöten eller aktörers mål kontra fattade beslut hade också varit möjlig för att studera den utövade makten. Den studerade organisationens relativa ungdom begränsar dock möjligheten

till en sådan studie då det första officiella styrelsemötet hölls i maj år 2021. Hittills rör beslut mestadels organisationens utformning. Således finns få beslut och protokoll att granska som rör den tänkta verksamhetens praktiker. Istället studerar uppsatsen den upplevda möjligheten att påverka agendan inom samverkansprocessen genom kvalitativa intervjuer med ett inifrånperspektiv, för att ta vara på existerande kunskap.

Slutligen vill jag understryka att uppsatsen inte ämnar utvärdera den studerade organisationen. Denna undersökning ämnar inte kritisera Biosfärområdets arbete med regional hållbar utveckling. Inte heller plattformsskapandet för intressekonflikter att redas ut, utan snarare undersöka om och hur maktfördelningen uppfattas och tas hänsyn till på denna plattform.

Bakgrund

Följande avsnitt innehåller en fördjupning av bakgrunden till organisationen och dess framväxt. Inledningsvis med utgångspunkt i globaliseringen och dess roll för framväxten av Samverkan och Hybridarrangemang. Därefter bakgrunden för UNESCO:s Biosfärprogram följt av fördjupning i fallet – Vindelälven-Juhttátahkka Biosfärområde.

Globalisering

a historical process involving a fundamental shift or transformation in the spatial scale of human social organization that links distant communities and expands the reach of power relations across regions and continents [Baylis Smith & Owens, 2017. S.20]

Citatet ovan är en definition av globalisering. I och med globaliseringen har komplexa transnationella problem uppdagats samt satts på agendan (Baylis, Smith & Owens, 2017). Hans Abrahamsson beskriver detta som *vår tids stora omdaning* (med en hint till Polanyi¹), alltså en sammanflätning av det lokala och det globala i ett urbant nätverkssamhälle (Abrahamsson, 2015). Detta präglas av ”stor heterogenitet, komplexa samhällsfrågor och sociala konflikter” (Abrahamsson, 2015, s. 24). En konsekvens av den ökade globaliseringen är att statens roll blir mindre till förmån för andra aktörer och former av samhällsstyrning, som bygger alltmer på partnerskap och nätverkssamarbete (Abrahamsson, 2015). För att hantera de komplexa problemen har således olika former av *global governance* växt fram under de senaste 50 åren (Baylis m.fl., 2017, s.25). Globalt sett är hybridarrangemang, som exempel på alternativ

¹ *The great transformation – The political and economic origins of our time* – Karl Polanyi, på Svenska *Den stora omdaning*.

samhällsstyrning, en växande form av global governance och innefattar en kombination av privata, offentliga och/eller civilsamhällesorganisationer (Scholte, 2011).

Samverkan

Även på nationell nivå är hybridarrangemang, partnerskap och framför allt samverkan trendande styrsätt som svar på statens minskande roll (Hedlund & Montin, 2009) i sammanflätningen av det globala och det lokala (Johansson, Bjärstig & Sandström, 2020). Samverkan beskrivs som ett mantra bland svenska kommuner (Pierre, 2018) och kopplat till förvaltningspolitiken har regeringen alltmer eftersträvat ökad samverkan och samordning (Ehn & Sundström, 2020). Speciellt inom naturresursförvaltning har samverkan blivit allt vanligare (Heinrup & Schultz, 2017). Just svensk skogsförvaltning kan dock anses ha en lång erfarenhet av samverkan eftersom många rättighetsaspekter, som rennäringslagen, allemansrätten, samt jakt- och fiskerättigheter, sedan länge har behövt tas i beaktande (Johansson m.fl. 2020).

Johansson, Bjärstig och Sandström (2020) talar om uppsvinget för samverkan som styrmedel som del i en internationell trend. De pekar på att de flesta av de internationella konventioner som Sverige förbundit sig till, i synnerhet inom miljöområdet, innehåller idéer om att samverkansprocesser i högre utsträckning än traditionell förvaltning kan bidra till uppfyllnad av politiskt fastställda mål (Johansson m.fl., 2020). Andra förklaringar är att samverkansbehov uppstår i anslutning till politiska kriser, komplexa problem eller när statens egen förmåga att lösa problem minskat, exempelvis vid misstro (Johansson m.fl., 2020). Samverkan för hållbar utveckling är således en del av en pågående samhällsutveckling både globalt och lokalt.

Hybridarrangemang

En av dessa nya typer av arrangemang som ökad samverkan leder till är hybridorganisationer. De kan förklaras som arrangemang som sammanflätar resurser och förvaltningsstrukturer från flera organisationer eller företag (Borys & Jemison, 1989). Ett kännetecken är att medlemmarna härstammar från vitt skilda samhällssektorer som offentlig, privat och ideell sektor samt intresseorganisationer. De drivs således av olika logiker som ska kombineras i hybridorganisationen. (Sandström & Sahlström, 2020). Fördelen med hybridorganisationen är att den är mer flexibel. Anpassningsförmågan till olika uppgifter är hög, tack vare den breda sammansättningen. Bredden kan däremot även medföra nackdelen att spelplanen är konstant föränderlig beroende på vem som har makt att påverka den. Hybridorganisationer kräver därför hög medvetenhet i ledning, organisation och medlemskap om vilka spelregler och roller som gäller (Svedberg, 2016, s. 231-233).

UNESCO:s Biosfärprogram

Ett tidigt exempel på en form av *global governance* som lösning på komplexa problem är UNESCO:s Biosfärprogram (Reed & Price, 2020). Programmet grundades under 1970-talet och är ett internationellt samarbetsprogram med syfte att ”på vetenskaplig grund förbättra relationen mellan människan och hennes miljö i lokala sammanhang med hjälp av ett globalt nätverk” (Svenska UNESCO, u.å.). Biosfärprogrammet implementeras genom Biosfärområden (UNESCO, 2017) som är geografiska områden med en, för den omkringliggande regionen, representativ och relevant sammansättning av natur, kulturella och ekonomiska förutsättningar (Reed & Price, 2020). Som en andra del i Biosfärprogrammet kopplas biosfärområdena samman i nätverket World Network of Biosphere Reserves (WNBR) i syfte att utbyta kunskap och erfarenheter (UNESCO, 2017). Sedan den senaste handlingsplanen för Biosfärprogrammen, Lima Action Plan, etablerades har ett allt större fokus lagts på FN:s Globala Mål (Kjellqvist, Rodela, & Lehtilä, 2020) och Biosfärområden kan ses som ett genomförande av dem (Svenska UNESCO, u.å.). Biosfärområdena ska verka som försöksområden för att skapa hållbar utveckling och genom det internationella erkännande som Biosfärområdet medför även agera som målbilder (UNESCO, 2017).

I Sverige finns idag sju UNESCO-Biosfärområden och de har organisatoriskt beskrivits som *hybridorganisationer* (Sandström & Sahlström, 2020). På svensk nivå tolkas de ofta som ”modellområden för hållbar utveckling” med ett kommunikativt pedagogiskt uppdrag samt som arena för dialog - exempelvis för att lösa naturresursrelaterade konflikter (Sandström & Sahlström, 2020). Målen för Biosfärområdena utgår från tre huvudfunktioner: Bevara – med fokus på landskap, ekosystem och genetiskt biologisk mångfald; Utveckla – genom ekologisk och socialt hållbar ekonomisk utveckling ska samhällsutveckling främjas; och Stödja – genom att underlätta för projekt, utbildning och forskning samt miljöövervakning (Berggren, 2014). I Svenska UNESCO:s *Strategi för Biosfärprogrammet Sverige* beskrivs Biosfärområdenas roll som ”[...]brobyggare som förenar aktörer (ägare, brukare, m.fl.) i lärandeprocesser i syfte att utveckla en hållbar framtid” (Svenska UNESCO, u.å., s.2). Enligt Ansell och Gash, forskare inom offentlig administration, är beslutsfattande genom konsensus en del av samverkan (2007) vilket ’förenade av aktörer’ i ovan nämnda citat kan ses som ett exempel på.

Biosfärområde Vindelälven-Juhtttáahkka - Områdets kontext

Det till ytan största biosfärområdet i Sverige är Vindelälven-Juhtttáahkka. Med sina 1.3 miljoner hektar täcker det Vindelälven, med biflöden som Laisälven från södra Norrbottens län och källflöden i Ammarnäs i väster (Berggren, 2014). Älven rinner genom Västerbottens län

för att förenas med Umeälven och förenas sedan med Bottenviken. Vindelälven är den sydligaste av Sveriges fyra, enligt Miljöbalken 4 kap 6 §, skyddade nationalälvar och utgör det ekosystem som är utgångspunkt för Biosfärområdet. Därmed täcker Biosfärområdet hela eller delar av kommunerna Malå, Sorsele, Vännäs, Umeå och Lycksele i Västerbottens län samt Arjeplogs kommun i Norrbottens län.

Redan i namnet *Vindelälven-Juhtátahkka* kan skönjas en del av områdets historia och samtid. *Juhtátahkka*² betyder *flyttled* på Umesamiska (Berggren, 2014) och det är precis vad älven är - för människor och djur historiskt och för renskötsel än idag. Området rymmer renbetesområden för de sju samebyarna Gran, Ran, Malå, Svaipa, Semisjaur-Njarg, Maskaure och Ubmeje Tjeälddie varav de tre förstnämnda finns representerade i Biosfärområdets styrelse (Gardeström, 2017). Samebyarna är föreningar för renskötseln och därmed representerar de samer som bedriver sådan.

Under sent 1600-tal initierade svenska staten nybyggkolonisation i området bland annat som en följd av silverfyndigheter i Nasafjäll (Lundmark, 1999).59-61), vilket senare även gav upphov till namnet Silvervägen (Dalgård & Sundin, 1994) – väg 95 i Arjeplogs kommun - och staten lockade nybyggare med ekonomiska incitament. Denna epok av kolonisering av den så kallade 'lappmarken' avslutades med egnahemsrörelsen under 1900-talet (Westerlund, 1999) och har gett upphov till konkurrens och konflikter i området (Berggren, 2014). Under 1920-talet tvångsförflyttades många Tornedalssamer till bland annat Västerbotten (Westerlund, 1999) vilket i sin tur gav upphov till konflikter även samer emellan.

Utöver rennäring och gruvnäring som än idag bedrivs i området finns sågverk, förädling och andra träindustrier (Gardeström, 2017). Restaurering av älvar efter flottning av timmer som bedrivits historiskt är en pågående process till förmån för ekosystem och fisket. Även besöksnäringen är en växande inkomstkälla i området (Westerlund, 1999) där fjällvärlden utgör viktiga delar (Berggren, 2014). Strukturomvandlingar har dock minskat möjligheten till sysselsättning i de traditionella areella näringarna och därmed ökat utflyttning från inlandet till storstäderna (Sandström & Tivell, 2005). Idag bor 92,5 procent av de totalt 108 000 invånarna i biosfärområdet i kustregionens kommuner Vännäs och Umeå (Gardeström, 2017).

² Olika stavningar av *Juhtátahkka* förekommer i källorna till denna uppsats. Anledningen är en uppdatering av den samiska ortografin sedan områdets bildande och *Vindelälven-Juhtátahkka* är nu den officiella stavningen (Vinka, Mars 2021).

Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka - Bildningsprocessen

I ansökan för Vindelälven-Juhttátahkka att bli Biosfärområde berörs flera konfliktområden i enlighet med UNESCO:s utformning av ansökan. Här tas markrättigheter, jakt och fiske, skogsbruk, gruvor och vindkraft, vattenkraft och vattendragsrestaureringar, bärplockning och rennäring upp som rubriker (Gardeström, 2017, kap. 17.2). Var och en med en komplex blandning av historisk kontext, intressen och aktörer. I ansökan är förslag på lösningar på dessa konflikter kommunikation, samtal och samråd vilket Biosfärområdet då avser bidra med (Gardeström, 2017).

Markanvändning för olika ändamål har inte bara gett upphov till konflikter och motstånd utan även folkrörelser. Området har en historia av ”[...]både social organisering och ställningstagande i viktiga, olösta frågor som berör hur naturresurser bäst ska förvaltas[...]” (Sandström & Sahlström, 2020) vilken Vindelälven-Juhttátahkka är en del av. Parallellt med utvecklingen av Biosfärprogrammet under 70-talet pågick en kamp om vattenkraftens expanderings i området. En del av den sociala organiseringen leddes av Vindelälvskommittén - senare Vindelälvskommunernas ekonomiska förening (VIKOM) (Berggren, 2014) - som sedermera varit en stor del av bildningsprocessen av biosfärområdet samt delvis anledningen till att ansökan kom på tal³. De deltagande kommunerna i VIKOM tog tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbotten samt WWF fram en förstudie under 2013-2014 och under 2015 påbörjades kandidaturfasen för bildandet av ett biosfärområde (Berggren, 2014; Sandström & Sahlström, 2020). År 2018 undertecknar Regeringen nomineringen av Biosfärområdet (Regeringsbeslut M2018/01979/Nm), i juni 2019 godkändes ansökan av UNESCO och under 2020 bildas den ekonomiska föreningen (Sandström & Sahlström, 2020). Således kan Biosfärområdet påstås springa ur social organisering kring naturresurskonflikter.

Både konfliktfyllda frågor kring markanvändning, historiska orättvisor och mer samtida urbanisering har föranlett den breda representation som idag kan ses i organisationen och den vikt som lagts i detta. Biosfärområdet Vindelälven-Juhttátahkka är idag en ekonomisk förening och kan beskrivas som en hybridorganisation (Sandström & Sahlström, 2020) bestående av många olika aktörer med olika intressen och mål med sitt deltagande i organisationen (Svedberg, 2016). Bredden av aktörer syns i synnerhet i styrelsen och stadgarna säkerställer representation från både fjäll, skog och kust i form av kommuner, landsting, byar, föreningar,

³ Ansökan till biosfärområdet kom efter idén från VIKOM att göra Vindelälvsdalen till världsarv. En idéstudie blev klar 2008 och under processen kom istället Biosfärprogrammet på tal. Att VIKOM är del av upprinnelsen kan även förklara det senare valet av ekonomisk förening som organisationsform. (Sandström & Sahlström, 2020).

närings och akademi (Biosfärområde Vindelälven-Juhttáahkka ekonomisk förening, 2020). Här finns således en bredd av incitament till deltagande. Till det kan läggas den ekonomiska föreningens mål om att gynna medlemmarnas ekonomiska intressen (Johansson, 2018) samt den mångbottnade uppfattningen om vad ett biosfärområde är (Gardeström, 2017) vilket sammantaget grundar för en del målkonflikter.

Samverkan och samverkansprocesser mellan olika parter har alltså varit en stor del av bildningsprocessen och delvis anledningen till dagens breda representation, men är även ett mål och medel för organisationen idag.

Del 2. Teoretisk anknytning

I den här delen av uppsatsen knyts uppsatsen till globala studie som ämne följt av annan relevant forskning. Avslutningsvis kommer de teoretiska utgångspunkter som ska sätta ramarna för uppsatsens undersökning.

Ämnesrelevans

Globala studier som ämne erbjuder genom sitt transdisciplinära perspektiv möjlighet att studera processer i det globala-lokala kontinuumet (Darian-Smith & McCarty, 2017). Organisationen genom sin institutionella design och samverkan som medel är också ett resultat av globaliseringen. En samhällsförändring som leder från government till governance (Hedlund & Montin, 2009, s. 7-8). Organisationens mål om hållbar utveckling utgör i sig ett komplext problem med globala förklaringsmodeller och konsekvenser. Vindelälven-Juhttáahkka Biosfärområde är därför högst relevant att studera ur ett perspektiv av globala studier. Uppsatsen ämnar knyta an till Globala Studier som ämne genom att intressera sig för maktdynamiken i en samverkansprocess inom en organisation med både global och lokal anknytning. Att studera arenor där politik utspelar sig är att studera en arena där makt utspelar sig (Sköldberg, 2014) varför maktaspekten blir relevant. Sköldberg menar rentav att organisationer och ledarskap handlar om hur makt ska utövas på bästa sätt (2014, s. 12), varför det är intressant att söka kunskap i den upplevda påverkansmöjligheten.

Genom att hämta inspiration från statsvetenskapliga teorier om samverkansprocesser och addera aspekter av maktteorier, önskar uppsatsen även kunna bidra med insikt till stats- och förvaltningsvetenskapen.

Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer relevant tidigare forskning lyftas fram. Initialt en del om samverkan som sätter ramarna för samverkansbegreppet, därefter en del om makt och demokrati i samverkansprocesser och slutligen forskning om styrning inom Biosfärområdet.

Samverkan som Collaborative Governance

För att studera en specifik organisation, vilket denna uppsats ämnar göra, finns det ett behov att specificera vissa viktiga begrepp. Inom forskning kring statlig styrning kan vi se till begreppet *Governance* som på svenska kan översättas till interaktiv samhällsstyrning. Det beskrivs av Hedlund och Montin som ett omtvistat begrepp (2009, s.9-10) och inom forskningsfältet finns en pågående debatt kring begreppets innebörd. Den komplexa blandning av beskrivningar som finns kan sammanfattas som en förklaring där *governance* innebär ”en utveckling där den nationella politiken successivt förflyttas uppåt genom europeisering och globalisering, nedåt till kommuner och regioner genom delegering och decentralisering samt utåt genom privatisering till privata företag och till olika frivilligorganisationer” enligt Hedlund och Montin (2009, s.11). Interaktiv samhällsstyrning – *governance* - som fenomen kan alltså påstås karaktäriseras av ett samverkans- och nätverksfokus som tenderar att inkludera många aktörer (Sandström & Olsson, 2012).

Givet bredden av begrepp och förklaringsmodeller för samverkan och *governance* kan ett snävare begrepp anses underlätta för denna studie. Företeelserna hakar gärna i varandra och språket utgör ytterligare en svårighet för att tydliggöra vilken företeelse som definierar och hur det görs. Ansell och Gash (2007) menar att bredden av begrepp kring och tolkningar av samverkan försvårat för teoribildning kring ämnet. De har därför gjort en striktare definition av *collaborative governance* - att jämföra med Hedlund och Montin som i stora drag beskriver debatten. Från och med nu kommer därför begreppet *samverkan* eller *samverkansprocesser* kopplat till den Vindelälven-Juhtttáahkka i uppsatsen att utgå ifrån Ansell och Gash's definition av begreppet *collaborative governance* (likt Johansson m.fl., 2020 gjort angående skogsförvaltning). Detta eftersom det ramverk som Ansell och Gash utvecklat har tydliga kriterier för vad samverkan innebär, vilka kommer argumenteras för stämmer överens med Biosfärområdet. Organisationen kommer fortsatt att strukturellt beskrivas som en hybridorganisation, men hur den bedrivs beskrivs genom *collaborative governance*. Ett snävare begrepp kommer att underlätta undersökningen. Jag ska nu beskriva Ansell och Gash's definition samt applicera det på organisationen.

Ansell och Gash definierar begreppet som:

”A governing arrangement where one or more public agencies directly engage non-state stakeholders in a collective decision-making process that is formal, consensus-oriented, and deliberative and that aims to make or implement public policy or manage public programs or assets.” (Ansell & Gash, 2007, s. 544).

Definitionen baseras på sex kriterier vilka här förklaras och appliceras på Vindelälven-Juhttáahkka. 1) Att forumet är initierat av offentlig myndighet eller aktör (Ansell & Gash, 2007) - i det här fallet initialt av VIKOM⁴, senare drivet av Länsstyrelsen i Västerbotten (Sandström & Sahlström, 2020). 2) Att icke-statliga aktörer finns bland forumets deltagare och 3) att deltagande aktörer i forumet är medbestämmande och inte bara konsulteras av offentliga myndigheter (Ansell & Gash, 2007). Detta har det lagts stort fokus på i Biosfärorganisationen och båda dessa kriterier tydliggörs av den breda representationen i styrelsen, där några exempel på deltagande aktörer är Samebyar, besöksnäringen och medgrundande Världsnaturfonden (Gardeström, 2017). 4) att forumet är formellt organiserat och kollektiva möten hålls (Ansell & Gash, 2007). Eftersom en ekonomisk förening etablerats är detta lagstadgat, men styrs även i viss mån av riktlinjer från Biosfärprogrammet (Johansson, 2018; UNESCO, 2017). 5) att forumet syftar till att fatta beslut på konsensus, även om konsensus inte nås i praktiken och 6) att fokus för samarbetet ligger på offentliga problem (Ansell & Gash, 2007). Det sistnämnda kriteriet kan argumenteras stämma för Biosfärområdet Vindelälven-Juhttáahkka genom organisationens formulerade mål om att vara ett modellområde för hållbar utveckling, att bevara, utveckla och stödja.

Det femte kriteriet kan förklaras genom de globala såväl som nationella strategierna för biosfärprogrammet. Ansell och Gash menar att målet med forum för samverkan är strävan efter konsensusorienterade beslut, som minst ”discover areas of agreement” (Ansell & Gash, 2007, s.547), och att det är en premiss för deltagande i forumet. Så även i de svenska biosfärområdena med den nationella UNESCO:s strategin om brobyggande för att förena aktörer (Svenska UNESCO, u.å., s.2) i konsensusorienterad anda. Sandström och Sahlström (2020) i sin tur menar att det breda deltagandet är en styrka men att konsensusorienteringen kan bidra till att underliggande naturresurskonflikter i Vindelälven-Juhttáahkka Biosfärområde undviks att behandlas, till förmån för områden där konsensus kan nås.

⁴ Vindelälvs kommunerna ekonomisk förening

Makt, samverkan och demokrati

Organisationsformer inom samverkansprocesser studeras även inom beteendevetenskapen. Nilsson, Wallo, Rönnqvist och Davidson (2018) lyfter fördelar med partnerskap som medel för att organisera utveckling, som att aktörer ”från olika sektorer kan samverka som jämställda parter” (s.239). De menar att forumet då inte konkurrerar med aktörernas ordinarie verksamheter. De lyfter dock viktig kritik mot detta som att maktrelationer osynliggörs samt svårigheter kring spridning av erfarenheter. En annan risk med hybrida organisationer är att de olika sektorernas rationaliteter börjar konkurrera med varandra (Svedberg, 2016).

Ur ett statsvetenskapligt perspektiv medför hybridorganisationer och samverkan andra typer av problem. Självfallet beskrivs fördelar som att staten genom samverkan med andra aktörer kan genomföra sådant som de ensamma inte har resurser till. Det betyder att staten använder sig av andra aktörer för att driva egna projekt. Problemet är att offentliga institutioner har andra krav på sig än andra aktörer och betalar för detta utbyte med demokrativärden (Pierre, 2018).

Ur ett demokratiperspektiv beskriver Hedlund och Montin (2009) den politik som bedrivs i dag som tredje generationens politikområde. Den första generationen är införandet av representativ demokrati, en reformering av statens styre som skedde under 1920-30-talet. Den andra generationen syftar till utvecklingen av välfärdsstaten under 1940-70-talet och de olika generationerna utvecklas vid sidan av varandra. Den tredje generationen kännetecknas av vissa egenskaper. En av dem är att dagens samarbetspolitik lägger fokus på det gemensamma bästa och bortser från intressekonflikter i samhället (Hedlund & Montin, 2009). Det finns en ”tydlig föreställning om att samförstånd kan formas bortom politiska, ekonomiska och sociala intressekonflikter” (Hedlund & Montin, 2009, s. 22) menar de.

Vad gäller debatten kring governance och demokrati beskriver Hedlund och Montin (2009) fyra vanliga perspektiv. Det första är att demokratin förnyas genom governance som ny ordning (Hedlund & Montin, 2009, s.27). Styrningen genom nätverk och samarbeten bidrar till ökad demokrati genom ökad inkludering och delaktighet utan krav på politiskt medlemskap. Detta leder då till att konflikter genom konsensusorientering bidrar till samsyn. Det andra perspektivet är att governance inte innebär några demokratiska problem eftersom nätverken antingen bereder eller genomför politiska beslut (Hedlund & Montin, 2009, s. 28). Därmed har politiken makten över situationen och inget demokratiproblem uppstår. Det tredje perspektivet ser governance som ett demokratiproblem genom att politik formas vid sidan av den representativa demokratin. De anser däremot att det kan åtgärdas genom att styra nätverken genom sin legitimitet och därmed ställas till svars för nätverkens ageranden (Hedlund & Montin, 2009 s.29-30). Det

fjärde och sista perspektivet ser governance som ett hot för demokratin. I och med att gränserna löses upp blir ansvarsfördelningen otydlig.

Alla fyra perspektiv innehåller viktiga delar. Inför studien av Vindelälven-Juhtttáahkka är de första två, governance som förnyande av demokrati och governance som ickeproblem, till en början extra relevanta. Det första genom att studien ska komma att visa att organisationens design och uppfattningen av samverkansprocessen i den bidrar till samsyn kring frågor som behandlas. Det andra perspektivet eftersom studien ska komma att argumentera för att institutionell design och en inbyggd maktobalans finns inom organisationen, till kommunernas fördel. Hur governance implementeras och hur samverkansprocessen är uppbyggd är därför viktiga faktorer för huruvida den påverkar demokratin eller ej. Analysen ska komma att visa annat.

Forskning om styrning i biosfärområdet

Givet Vindelälven-Juhtttáahkkas ringa ålder som biosfärområde är forskningen kring just det biosfärområdet inte överflödig. I sin analys av kunskapsnyttjandet vid etablerandet av Svenska biosfärområden redovisar Kjellqvist, Rodela och Lehtilä – alla tre miljövetare – för att en överhängande majoritet utgörs av naturvetenskapliga källor (2020, s.111). Det kan härledas till vad som efterfrågas i underlaget från UNESCO. De två senast tillkomna biosfärområdena (Vindelälven-Juhtttáahkka inkluderat) skiljer sig något från de andra då de följt den nyare Lima Action Plan vid ansökan och därför haft mer fokus på aktuella utvecklingshinder (s.112). Från Vindelälven-Juhtttáahkkas nominering har 57 av 83 källor kategoriserats som naturvetenskapliga medan sju kan kategoriseras som samhällsvetenskapliga/juridiska (s. 108). Två är från historisk disciplin och en arkeologisk för att nämna några andra.

Trots att det kan motiveras med vilket underlag som efterfrågas kan det ha konsekvenser för organisationens institutionella design. Som tidigare nämnts är hybridorganisationer beroende av en viss medvetenhet för deltagarnas roller. Samverkansprocessen kräver känsla för kontext och även om de flesta konflikter i området är relaterade till markanvändning är samhällsvetenskaplig kunskap viktig i sådana sammanhang. För att de ska kunna hanteras och målbilden om ett hållbart modellområde ska kunna uppnås kan därför samhällsvetenskaplig kunskap vara avgörande. Vilket ytterligare motiverar en makt-orienterad studie med samhällsvetenskaplig utgångspunkt.

Naturvårdsverket står bakom ett antal rapporter om de svenska biosfärområdena. Även dessa ofta kopplade till naturvetenskapliga undersökningar och hållbar utveckling (se exempelvis

Heinrup & Schultz, 2017). Den här uppsatsen har delvis inspirerats av Sandström och Sahlströms (2020) rapport för Naturvårdsverket som behandlar svenska biosfärområdets framgångar och utmaningar kopplat till frågeställningar om representativitet, legitimitet samt organiseringsprocesser och arbetssätt. Rapporten är en undersökning av samtliga svenska biosfärområden och studien bygger på semistrukturerade intervjuer och dokumentgenomgång.

Sandström och Sahlström menar att biosfärorganisationerna ”präglas av omfattande interaktiv samhällsstyrning, som utmärks av samverkan mellan en mångfald av olika aktörer inom biosfärområdena.” (2020, s. 7). De påpekar att en återkommande utmaning för de svenska biosfärområdena är vilken roll och vilka mandat som områdena har i kontroversiella frågor. Vidare har deras rapport visat att det bland respondenterna i undersökningen råder delade uppfattningar om ”vad som är förenligt att göra inom ett biosfärområde, vilket också avspeglas i hur man tolkar biosfärorganisationernas mandat att agera i olika frågor.” (Sandström & Sahlström, 2020, s. 71). Detta har delvis föranlett uppsatsens frågeställning.

Jakobsson Kangas, som skrivit masteruppsats inom hållbar utveckling har undersökt vikten av social förhandling bakom Biosfärområdet Älvlandskapet Nedre Dalälven (Jakobsson Kangas, 2017). Undersökningen är diskursanalytisk och visar att diskurserna kring hållbar utveckling i det studerade biosfärområdet är väldigt formbara och öppna för re-artikulation, vilket grundat för ett gott samarbete. Slutsatsen är att lokal och social kontext är vital att adressera för att hållbar utveckling ska lyckas. Engagemang inifrån den lokala kontextens bidrag till förändring, samt att biosfärområdet stått fast vid radikala förslag trots kritik är andra medel som visat sig fungera enligt undersökningen. Att Jakobsson Kangas uppsats pekar på lokala och sociala kontexter som viktiga för hållbarhetsmål understryker vikten av frågeställningen i även denna uppsats.

Teoretiska referensramar

I detta avsnitt ges en fördjupad beskrivning av ramverk för samverkan som sedan utvecklas med teorier om makt och agendasättande. Detta kommer sedan att utgöra utgångspunkten för intervjustudien samt analysen i kommande delar.

Ramverk för collaborative governance

Den här uppsatsen utgår från hybridorganisationen Biosfärområdet som en form av collaborative governance. I utförandet av undersökning och analys kommer därför inspiration tas från följande ramverk. Eftersom uppsatsen ämnar undersöka uppfattningen av påverkansmöjligheter inom processen och inte effektiviteten av själva processen kommer det endast att tas som en språngbräda.

Utifrån tidigare beskriven definition av *collaborative governance* har Ansell och Gash (2007) utfört en meta-analytisk studie som tittat på 137 tidigare studier om begreppet och utifrån det skapat ett situationsanpassat analytiskt ramverk, en *contingency model*, utifrån vilket effektiviteten av samverkan kan analyseras. Ramverket utgår från samverkansprocessen som cyklisk och lägger vikt vid variabler som sätter kontext för eller bidrar till processen. Dessa variabler är 1. *förutsättningar vid start* (starting conditions), 2. *institutionell design* (institutional design) och 3. *ledarskap* (leadership). Ansell och Gash beskriver faktorer inom dessa och hur de påverkar möjligheten för en effektiv samverkansprocessen.

Eftersom syftet med uppsatsen är att undersöka den upplevda möjligheten till agendasättande inom samverkansprocessen kommer störst fokus ligga på den första variabeln i ramverket. Ansell och Gash kallar den för *förutsättningar vid startpunkt*. Givet uppsatsen syfte kommer jag att omvandla den till *förutsättningar för deltagande* och titta på hur faktorerna upplevs för aktörerna idag. Variabeln utgör de delar av processen som direkt påverkar aktörerna och skiljer sig emellan dem. De faktorerna är därför både avgörande för de enskilda aktörernas uppfattning av sin möjlighet till påverkan och därmed underlättande för att jämföra aktörerna. Det är också de faktorer som lättast går att omvandla till frågor. Den första variabeln ger verktyg för att studera makten i organisationen och ligger därför delvis till grund för intervjuunderlaget, varför den kommer stå i fokus i beskrivningen nedan.

Den andra variabeln, *Institutionell design*, återkopplas till i analysen varför även den beskrivs nedan. Även denna variabel spelar stor roll för aktörernas upplevelse men är svårare att konkretisera. Avgörande faktorer visar sig ändå i intervjuerna varför den institutionella designen får betydelse i analysen. Vid den tredje variabeln, *Ledarskap*, görs en avgränsning med avseende på uppsatsens syfte och tillvägagångssätt, varför denna endast beskrivs kort och inte kommer att finnas med senare i uppsatsen. Jag har här sammanställt en tabell för att underlätta förståelse av ramverket.

Tabell 1

Ramverk för collaborative governance	
Variabler:	Faktorer:
1. Förutsättningar för deltagande	Makt-/resursobalans
	Incitament att delta
	Historia av antagonism & samarbete
2. Institutionell design	
3. (Ledarskap)	

Den första faktorn som påverkar variabel 1. *förutsättningar för deltagande* i samverkansprocessen är *makt-/resursobalans* (Ansell & Gash, 2007, s. 551). Denna obalans kan utgöras av mellan aktörerna olika förutsättningar i tid, organisation, status och resurs för deltagande och gör att starkare aktörer kan styra eller utnyttja processen. Även skillnader i mål och intressen hos aktörerna kan utgöra en obalans. Mål om ekonomiska intressen lyfts som ett lätt-organiserat exempel som därför gynnas i processer, i motsats till mål om naturvård eller bevarande. Makt- och resursobalansen kan även påverka nästkommande faktor.

Den andra faktorn handlar om *incitament att delta* för aktörerna samt bakomliggande orsaker för dessa incitament (Ansell & Gash, 2007). Aktörer tenderar att *inte* delta om: de uppfattar sitt deltagande som rådgivande eller ceremoniellt; aktörernas mål kan uppnås på andra sätt än genom deltagande; aktören uppfattar sig som starkare, eller har starka allianser, på andra arenor. Motsvarande ökar incitamenten för deltagande om: aktörens deltagande förväntas medföra tydliga och meningsfulla resultat; samverkansprocessen är den enda tillgängliga arenan för beslutsfattande; andra aktörers deltagande är nödvändiga för (den egna) måluppfyllnaden. Det senare i synnerhet när det kommer till lokal samverkan kring naturresurskonflikter då det finns ett ömsesidigt beroende kring resurserna (Heikkilä & Gerlak, 2005, refererade till i Ansell & Gash 2007, s.552). Incitament till deltagande påverkar även engagemanget när aktörer väl deltar.

Den tredje påverkande faktorn för förutsättningarna är huruvida det finns en *historia av antagonism och samarbete* eller ej. Det finns för och nackdelar med de båda. En hög nivå av konflikt är inte nödvändigtvis negativt för samverkansprocessen. Det kan vara en gynnsam förutsättning (incitament) för deltagande om aktörerna också är ömsesidigt beroende (interdependent) av varandra. Ansell och Gash menar att samarbete mellan antagonistiska aktörer kan vara vital för bådars måluppfyllnad. Ofta kan underliggande konflikt institutionalisera antagonism och andragörande vilket kan underminera framgångsrik samverkan. Det skapar nämligen en kedja av misstänksamhet, låg tillit och stereotypisering av andra parter. Den andra sidan av myntet är att hög tillit och ömsesidigt beroende mellan grupperingar även det kan missgynna samverkansprocessen. (Ansell & Gash, 2007, s.553-554). Detta är en viktig aspekt för hur aktörerna ser på samverkansprocessen och dess konsensusorientering samt de andra deltagande aktörerna. Faktorerna och den första variabeln visar på tydliga och konkreta saker som gör stor skillnad för påverkansmöjligheterna.

Den andra variabeln, 2. *institutionell design*, handlar om de grundläggande regler som utgör samverkansprocessen. Det handlar om vem som ska få delta och huruvida de fått legitim tillgång till processen från start, vilket påverkar deras kommande engagemang i processen. Exkludering av aktörer kan påverka processens legitimitet negativt och i värsta fall leda till processens misslyckande. För att deltagande aktörer ska känna att de har en ärlig chans är det även viktigt med regler, tydlighet och transparens i processen. (s. 555-556). Ett exempel här är att ansökningsprocessen fick kritik för att Samebyarna inte fått tillräckligt med tid för att kunna delta, vilket kan sägas påverka legitimiteten negativt.

Denna variabel är svårare att omvandla till frågor som aktörerna kan ha en egen upplevelse av utan utgör mer ramverket för samverkans- eller beslutsprocesser. Med det sagt spelar ramverket ändå stor roll för aktörernas påverkansmöjligheter. Eftersom de avgör vem som får delta och organisationens struktur, påverkar de vilka problem som formuleras och hur konflikter kan hanteras. Variabeln kommer därför att vara en viktig del under avsnittet Resultat och analys.

Vad gäller variabel 3. *ledarskap* menar Ansell och Gash (2007, s. 554-555) att det bör vara uppmuntrande och underlättande (*facilitative leadership*). I stora drag är det beroende av kontexten vilken roll ledaren behöver ta - underlättande, medlande, eller att komma med konkreta lösningsförslag. Ansell och Gash understryker att ledarskapet är viktigt för att styrka svagare aktörer och 'balansera makten'. I synnerhet viktigt är alltså ledarskapet om andra faktorer är negativa. På samma sätt kan avsaknad av ledarskap utgöra en svag länk för samverkansprocessen. (Ansell & Gash, 2007, s. 554-555).

Ansell och Gash's teorier är baserade i offentlig administration. De utvecklar inte vidare sina teorier kring eller definitioner av makt eller antagonism mellan aktörerna. Deras ramverk kommer därför kompletteras med andra teorier.

Agendasättande och makt

Fördelning av makt är central i flera teorier om samarbete och Dandy, Fiorini och Davies (2014) anser, likt Ansell och Gash, att maktrelationer har en påverkan på samverkansprocessen och att gemensam agenda och konsensus är viktiga delar av processen. Dandy m.fl. (2014) utgår från att makt är relationell och därför utgörs av relationer mellan och bland aktörer (s. 312). De har utfört en jämförande studie av tre fall av samverkan kring naturresurser och gjort en grundad analys av fallen med hjälp av Bachrach och Baratz samt Schattschneiders teorier om kontextformande makt och agendasättande (Dandy m.fl. 2014.).

I samverkansprocesser där en bred representation av aktörer tillåts, kan normer och förbestämda problem vändas, eftersom fler perspektiv tillåts förklarar Dandy m.fl. (2014, s. 317). För att förvaltning genom samverkan ska kunna utgöra en arena där skilda kulturella perspektiv kan uttryckas måste dock deltagarna vara medvetna om existerande maktrelationer och -strukturer, samt kunna reflektera över dessa (Dandy m.fl. 2014, s. 318). Vidare visar studien att agendan i huvudsak sätts av kontextuella faktorer som påverkar: 1) hur problem definieras, 2) vem som involveras och 3) vilka metoder (för naturresursförvaltning) som finns tillgängliga. Alla dimensioner av kontext-formande makt är viktiga för samverkan menar Dandy m.fl. (2014). De menar att det därför är viktigt att processen möjliggör uttryck av respektive aktörs kultur, så som delade värderingar och kunskaper, för att uppnå en jämnare maktfördelning. Detta knyter an till Ansell och Gash's ramverk genom temana om institutionell design och förutsättningar för deltagande. Där skapas förutsättningarna och sätts ramarna för möjligheten till agendasättande.

Studien som Dandy m.fl. utfört (2014) kommer att nyttjas som inspiration. Den begränsar sig dock till naturresursförvaltande instanser varför den inte helt motsvarar det forum som denna uppsats ämnar undersöka. Den innehåller ändå viktiga aspekter att ta hänsyn till i studien och jag kommer därför att utveckla de maktteorier som nyttjats av Dandy m.fl. med hjälp av Steven Lukes tre dimensioner av makt.

Lukes tre maktdimensioner

Med inspiration från studien av Dandy m.fl. (2014) följer en fördjupning av maktteorierna med utgångspunkt i Steven Lukes tre maktdimensioner. Dessa kommer att beskrivas i detta avsnitt och sedan användas löpande under analysen tillsammans med Ansell och Gash's ramverk för samverkansprocesser.

Lukes teorier springer ur en debatt kring definitionen av maktbegreppet och spinner vidare på andra teoretikers texter och teorier. Det första perspektivet, endimensionell makt, grundar sig i Dahls teorier om att makt utövas när A förmår B att göra något som B inte annars skulle göra (Lukes, 2008, s.25). Eller "Hur A direkt påverkar B" (Börjesson & Rehn, 2009 s. 54). Här ligger fokuset på konkret handlande och denna endimensionella makt kallar Lukes för *beslutsfattande makt* (s. 26-31).

Den första dimensionen av makt utvecklades av Bachrach och Baratz, som nyttjades av Dandy m.fl. (2014), till ett tvådimensionellt perspektiv. De menar att makt också kan utgöras av att A begränsar B:s möjlighet att sätta frågor på agendan (Bachrach & Baratz, 1962). I synnerhet

frågor som inte gynnar A. Denna makt kan beskrivas som ”Vad A hindrar B från att göra” (Börjesson & Rehn, 2009 s. 54) och Lukes kallar den för *ickebeslutsfattande* (Lukes, 2008, s. 31). Den kan beskrivas som ’kontroll över dagordningen’ (s. 118). Denna ”makten att besluta om vad som ska beslutas” och dess ”[...] inverkan på människors intressen bedöms inte bara utifrån uttalade preferenser, utan även utifrån missnöje som ännu inte har uttalats på den politiska arenan” (Lukes, 2008, s. 118). En tillfredsställande tvådimensionell analys handlar också om att tysta utmaningar mot beslutsfattarens värderingar och intressen genom att hindra dessa från att ta plats på beslutsarenan menar Lukes (s. 31).

Denna tredje dimensionen, som till viss del vävs samman med den tidigare dimensionen, menar Lukes består i att ”förmå en eller flera personer att eftertrakta sådant som man vill att de ska eftertrakta” (Lukes, 2008, s. 35). Förenklat ”Vad A får B att önska och åtrå” (Börjesson & Rehn, 2009 s. 54). Det handlar alltså om att forma andras intressen. Lukes riktar därför kritik mot att Bachrach och Baratz perspektiv förutsätter faktisk konflikt för att makt ska framträda. Han menar att de då missar det mest effektiva maktutövandet - att undvika konflikt (s. 36). Lukes tillägger senare att ”vissa sätt att förhindra såväl konflikter som missnöje genom att försäkra sig om människors samtycke bör betraktas som ytterligare en maktdimension.” (s. 118). Samtycke, konsensus om du så vill, för att förhindra konflikt och missnöje kan således betraktas som ett maktmedel.

Lukes kritiserar också de första två dimensionerna för att vara för individriktade och fokuserade på beteende (Lukes, 2008, s.36-37). Den tredje dimensionen erbjuder därför ett perspektiv som innefattar sociala krafter och institutionella procedurer. Lukes menar dock att de gånger som en grupp eller institution utövar makt kan deltagarna ändra på det genom att samverka eller organisera annorlunda (s. 65). Här kan en parallell dras till Ansell och Gash’s teori gällande institutionell design, som kan sägas sätta ramarna för processen (2007, s. 555-556). Dessa kan påverka ’potentiella frågor’ och hålla dem utanför arenan och även där undvika att konflikt mellan intressen uppstår. Det handlar då om en *latent konflikt* (Lukes, 2008, s.37).

Ett viktigt tillägg är att det genom Lukes tredje dimension blir intressant att undersöka begreppet *intressen*. Lukes gör även skillnad på *subjektiva* och *verkliga* intressen. Fokus för den tredje dimensionen på makt är som följer

- a) *Beslutsfattande och kontroll över den politiska dagordningen (inte nödvändigtvis genom beslut)*
- b) *Frågor och potentiella frågor*

c) *Iakttagbar (öppen eller förtäckt) och latent konflikt*

d) *Subjektiva och verkliga intressen* [Lukes, 2008, s.38]

Fokus i uppsatsen kommer att ligga på två- och tredimensionella maktutövanden. Den tvådimensionella genom att uppmärksamma Ickebeslutsfattande och agendasättande genom att titta på och analysera den upplevda möjligheten till agendasättande och påverkan. Här tas hjälp av Ansell och Gash's ramverk och då i synnerhet faktorerna för förutsättningar för deltagande. Den tredimensionella makten kommer att analyseras med hjälp av faktorer från Ansell och Gash's institutionella design men även utifrån mål och intressen samt intressekonflikter i organisationen.

Del 3. Metod, urval och material

Denna tredje del i uppsatsen ämnar förklara de tillvägagångssätt som använts för att samla in empirin och därefter för att analysera materialet. Delen innefattar även forskningsetiska överväganden, urval och val av metod.

Metodologi

Uppsatsen utgör en explorativ studie och undersökningen har en *konstruktionistisk ontologisk* utgångspunkt, genom att forskningsfrågan förutsätter att organisationen är möjlig att påverka. Uppsatsen avser tolka och analysera *uppfattningen* av samverkansprocessen. Till skillnad mot objektivismen ställer sig konstruktionismen ifrågasättande till organisationen som en på förhand bestämd enhet (Bryman, 2011, s. 36). Konstruktionismens synsätt vill studera de processer som verkligheten konstrueras genom (s. 38).

Den *epistemologiska* utgångspunkten för analysen är *hermeneutisk*. Analysen kommer således att förhålla sig tolkande till det insamlade materialet (Bryman, 2011, s. 507), i ett försök att tolka fram materialets mening utifrån respondentens perspektiv. Eftersom fokus genom arbetet legat på kontext kan utgångspunkten sägas vara av kritisk hermeneutisk karaktär. Det innebär att analytikern tar hänsyn till och är väl inläst på kontexten för materialet (s. 508).

Ansatsen för resultatet och analysen är abduktiv, med vilket menas en kombination av teori och empiri. Hermeneutik innefattar ofta en induktiv ansats, där empirin är överordnad teorin. Den abduktiva ansatsen medför istället att empirin och teorin samspelar i kunskapsproduktionen (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wägnerud, 2012, s. 276). Analysen är då öppen i tolkningen av empirin och lutar sig samtidigt mot teoretiska förföreställningar (Fejes & Thornberg, 2019,

s. 27-28). Vilket i studien framgår genom antagandet av nya teman utifrån materialet, vilka sedan behandlats i analysen med hjälp av teorin.

Fallstudie

Studien är att betrakta som en fallstudie eftersom fokuset för undersökningen ligger på en specifik organisation alternativt en viss plats – ett fall (Bryman, 2011). En fallstudie kräver *en* kontext men *flera* analysenheter, till skillnad från jämförande studier som utgörs av *flera* kontexter med samma analysenhet (Esaiasson m.fl., 2012). Uppsatsens studerar en organisation med specifik sammansättning. Studien representerar således fallet av en hybridorganisation och gestaltar därigenom en formell samverkansprocess vilket utgör kontexten. I studien utgörs därför analysenheten av de olika aktörerna. Kontextberoende kunskap, som den från fallstudier, är också relevant för studiet av mänskliga förhållanden (Kvale & Brinkmann, 2009, s 283.) vilket är relevant eftersom syftet med uppsatsen är att undersöka *upplevelsen* inifrån samverkansprocessen. En annan viktig kontextuell aspekt för denna fallstudies vikt i forskningen är den Svenska kontexten. Hedlund och Montin menar att forskning om samverkan i interaktiv samhällsstyrning ofta utgår från studier gjorda i andra politiskt sammansatta samhällen (Hedlund & Montin, 2009, s. 7-8). Det innebär att den forskningen inte alltid går att applicera i den svenska kontexten. Att utföra denna fallstudie av en samverkansprocess i svensk kontext kan därför i sig bidra till fältet.

Fallet har Biosfärområdet Vindelälven-Juhttátahkka som organisatorisk utgångspunkt. Fallstudie är en användbar metod vid studerande av komplexa sociala interaktioner (Darian-Smith & McCarty, 2017) vilka alltså utgör grunden för samverkansprocessen. En fallstudie kan också anses vara utforskande samt ha ett tolkande analytiskt tillvägagångssätt (s.182) vilket passar väl med den abduktiva hermeneutiska ansatsen. Mer om det analytiska tillvägagångssättet redogörs för under analytisk metod.

Material och urval

Studiens material kommer primärt att utgöras av kvalitativa intervjuer med styrelsemedlemmar i Biosfärorganisationen. Anledningen till metodvalet är att den kunskap som forskningsfrågan söker, görs tillgänglig i upplevelsen inifrån organisationen. Intervjuer ger en djupare förståelse för just upplevelser (Carlsson & Carlsson, 2020). Upplevelsen av samverkansprocessen kan ytterst redogöras för av representanterna för aktörerna som deltar i processen. Trots att ämnet inte är personligt och således inte känsligt (Carlsson & Carlsson, 2020) kan aktörernas olika intressen anses utgöra anledning nog att hålla enskilda istället för gruppintervjuer. En fördel med intervjustudier är också att de är mindre tidskrävande än exempelvis etnologiska studier

som deltagande observation (Bryman, 2011). Givet tidsramen för uppsatsen är det förra därför ett bra val. En observerande studie hade dessutom försvårats av rådande pandemi och inte heller kunnat svara på forskningsfrågan om *upplevelsen*. Intervjuer är istället genomförbara både rent praktiskt samt tidsmässigt. Kvalitativa intervjuer är alltså ett passande metodval för denna studie.

Materialet från intervjuerna kommer att kompletteras med sekundärmaterial. En nackdel med intervjustudier kan vara att svaren som ges är ett resultat ett specifikt samtal och att budskap kan missuppfattas av intervjuaren. Det är därför en fördel att komplettera materialet (Eriksson-Zetterquist, & Ahrne, 2015, s.54). För att öka trovärdigheten (och därmed tillförlitligheten) i de resultat och slutsatser som kan dras från intervjuerna kommer intervjumaterialet därför kompletteras genom viss triangulering med sekundärt material (Bryman, 2011, Darian-Smith & McCarty, 2017, s.109). Det sekundära materialet utgörs av två textdokument: ansökan för Vindelälven-Juhttáahkka biosfärområde till UNESCO, samt Vindelälven-Juhttáahkka ekonomiska förenings stadgar. Trianguleringen kommer att ske genom underlag och påståenden från intervjuerna kompletteras med information från dokumenten i analysen. Ansökan är ett deskriptivt dokument vilket följer de krav och ramverk för ansökningar som gäller för Biosfärprogrammen (Kjellqvist m.fl., 2020) vilket följaktligen påverkar innehållet. Textmaterialen ska ses som kompletterande information.

I sin analys av kunskapsnyttjandet vid etablerandet av svenska biosfärområden redovisar Kjellqvist, Rodela och Lehtilä (2020) för att när forskning utförs kopplat till svenska biosfärområden görs den *om* biosfärområdet och inte *med*. Givet deras slutsatser var målet för denna undersökning att den skulle utföras i viss samråd med organisationen. Tidigt i processen kontaktades därför projektledaren för Vindelälven-Juhttáahkka och beslut gällande urval av respondenter har delvis tagits med hjälp av den kontakten. Det ska här förtydligas att urvalet av respondenter är det enda beslut gällande uppsatsen som tagits i samrådan med projektledaren. En forskningsetisk kommentar av detta ges i avsnittet Forskningsetiska överväganden.

Urvalet av respondenter har skett på basis av deras roll som representanter för aktörer inom styrelsen för *Biosfärområde Vindelälven-Juhttáahkka ekonomiska förening*. Respondenterna utgörs av styrelsemedlemmar i organisationen eftersom styrelsen kan argumenteras utgöra en fokalpunkt för den maktdynamik mellan aktörer som finns i organisationen. Samverkan kan också finnas mellan aktörerna i andra forum men det är styrelsen som fattar de beslut som påverkar organisationen och dess riktning. Till skillnad från exempelvis i projekt som Biosfärområdet driver eller finansierar, där endast delar av aktörerna deltar. En begränsning är

att styrelsemedlemmarna är just styrelsemedlemmar av egen vilja och således kan tänkas ha en positiv inställning till samverkansprocessen. En respondent är exempelvis den tredje i raden att representera sin organisation och berättar att föregångaren varit mycket negativt inställd till Biosfärområdet. Urvalet kan således ge en vinklat entydig bild av att styrelsearbetet.

Urvalet av respondenter för intervjuerna är målstyrt och baserat dels på den tidsram som finns för att skriva uppsatsen, vilket limiterar antalet intervjuer till 5-6 respondenter. Det ger tid till både förarbete, utförande av intervjuer samt transkribering. Dels är urvalet baserat på tillgänglighet bland de respondenter som ska intervjuas.

Syftet med uppsatsen är att undersöka de upplevda påverkansmöjligheterna av agendan inom samverkansprocessen. Urvalet har därför gjorts med målet att fånga inifrånperspektivet från aktörer med potentiellt konflikterande intressen. I den ansökan om att bli biosfärområde som skickats till UNESCO framgår flera aspekter aktörernas förutsättningar och kontext. Där finns även ett avsnitt som skildrar konflikter i området. Detta har således också utgjort grund för urvalet. Även en representation från respektive sektor (privat, offentlig, ideell) har eftersträövats. Kontaktuppgifter till lämpliga respondenter erhöles efter samtal med projektledare för Biosfärområdet. I samtalet fördjupades också urvalet efter styrelsemedlemmar som varit med länge i arbetet med Biosfärområdet och till att omfatta en bredd av sektorer och geografisk samt kulturell representation.

Intervjuer

Intervjuerna ämnar vara kvalitativa och semistrukturerade. De kommer således att utgå ifrån på förhand bestämda frågor, vilka kan frångås vid behov. Det ger ökad möjlighet till replikerbarhet för studien och möjliggör samtidigt en anpassning vid respektive intervju (Eriksson-Zetterquist, & Ahrne, 2015, s.38-54). Anpassningsmöjligheten möjliggör en följsamhet där intervjuaren både erbjuds följa upp intressanta svar med relevanta följdfrågor och ändra ordningen på de frågor som formulerats (s. 38). I denna studie har anpassning gjort genom att fånga upp teman som berörts i respondentens svar och därmed har frågornas ordning frångåtts. Semistrukturerade intervjuer ger på så sätt respondenterna mer frihet att styra samtalet och är ett bra sätt att erhålla fördjupad förståelse för personens prioriteringar och uppfattning (Darian-Smith & McCarty, 2017). Metoden är även mycket praktisk för att få tillgång till respondentens egna tankar, erfarenheter och *upplevelser* (Dalen, 2015) vilket knyter an väl till uppsatsens syfte.

Av de tio styrelseledamöter jag erhöll kontaktuppgifter till mejlade jag initialt samtliga med kort information om mitt ärende samt meddelande att jag skulle ringa senare under dagen. Två tackade nej, varav en föreslog en annan person som ej svarade. Två tackade ja via mejl men vid förslag av tidpunkt för intervju eller annan återkoppling rann kommunikationen ut i sanden. Resterande sex svarade ja på telefon eller mejl och ville boka in en tid för intervjun. Således intervjuades slutligen sex styrelseledamöter.

Samtliga intervjuer genomfördes via det digitala mötesverktyget Zoom (fem) eller telefon (en intervju) vilket kan beskrivas som internetunderstödda intervjuer (Eriksson-Zetterquist, & Ahrne, 2015, s.39). Detta skedde dels med anledningen av den pandemi som fortfarande till viss mån råder och medfört ökad digitalisering och hemarbete. Dels med anledning av den studerade organisationens natur - arbetet utfördes redan innan pandemin delvis digitalt, på grund av de geografiska avstånden mellan de anställda/styrelseledamöterna. Vid den typen av intervjuer är det av lika stor vikt att vara förberedd och planera formen för intervjun (Eriksson-Zetterquist, & Ahrne, 2015, s.39). Nackdelen är att intervjuaren inte kan påverka den miljö som respondenten befinner sig i varför den är svår att göra neutral och ostörd som annars är önskvärt i en intervjusituation. Ett sådant exempel är att en respondent som satt i en bil vid intervjutillfället under intervjun berättade att en ren passerade utanför fordonet, vilket kan antas vara störningsmoment. Intervjuformen kan dock ha medfört att jag fick möjlighet att intervju respondenter som annars inte haft tid eller möjlighet att låta sig intervjuas.

Intervjuerna tog mellan 35 och 60 minuter och spelades in via Zoom. Endast ljudfilen användes och transkriberades med hjälp av ATLAS.ti som är en programvara för kvalitativ dataanalys. De transkriberade uttalandena utgör sedan det material som ska tolkas och analyseras (Dalen, 2015, s. 19). Det är även viktigt att föra anteckningar under och efter intervju och transkribering (Dalen, 2015, s.71) vilket gjorts löpande i den loggbok som förts som stöd under uppsatsens gång.

Intervjuguide

En intervjuguide utformades inför intervjuerna (se Bilaga 1). Guidens syfte är att utgöra ett stöd för mig som intervjuar, men medför möjligheten att ställa följdfrågor när det är relevant. Användandet och utformningen av intervjuguiden motiveras även av valet av teoretisk tolkning som analysmetod vilket utvecklas vidare i avsnittet analytisk metod och tolkning.

Intervjuguiden består av tretton frågor varav vissa har föreslagna följdfrågor. Efter två inledande frågor, om respondentens deltagande i studien och den företrädde aktören, utgår

nästkommande frågor från Ansell och Gash ramverk för samverkansprocesser (se avsnitt om teoretiskt ramverk). Fråga tre till fem ämnar ge svar på kontext för deltagande och förutsättningar vid start, direkt kopplade till variabeln för *förutsättningar vid startpunkt* och faktorerna *makt-/resursobalans* och *incitament för att delta*. Fråga sex berör konflikter och därmed *historia av antagonism eller samarbete*. Detta eftersom de historiska förutsättningarna delvis kan antas vara kopplade till de underliggande naturresurskonflikterna. De kan därför även påverka aktörens uppfattning av huruvida det är av vikt att sätta naturresurskonflikterna på agendan samt vad som är att räkna som underliggande konflikt. Av detta skäl är faktorerna av direkt intresse för uppsatsens frågeställning.

Guiden utgår även från maktteorier om agendasättande som del i maktoabalansen. Eftersom Dandy m.fl. (2014) menar att agendan påverkas mer av kontexten än inom forumet (här styrelsen) är det av ytterligare vikt att de kontextuella frågorna ställs. Teoretiskt sett är faktorerna kopplade till respektive aktörs makt till agendasättande och därmed upplevelse av möjligheter inom styrelsen. Fråga nio till elva, med följdfrågor, behandlar den upplevda möjligheten till agendasättande samt konsensus i beslutsprocessen. De sista frågorna, tretton och fjorton, är avslutande frågor om tillägg till intervjun och fortsatt kontakt. Teoretiskt sett är faktorerna alltså kopplade till respektive aktörs makt till agendasättande och kan därmed påverka upplevelsen av möjligheter inom styrelsen. Det i sin tur påverkar vilka frågor som konsensus kan uppnås kring.

Guiden har därför tre indelningar där den första innehåller frågor kopplat till *Kontext för deltagande/förutsättningar vid start*. Den andra delen är kopplad till konflikter i området, hur aktören berörs av dessa samt hur de hanteras i styrelsen. Den tredje delen behandlar agendasättande och konsensus och berör beslutsprocessen och den upplevda möjligheten att påverka agendan. Intervjuguiden börjar med två inledande frågor och avslutas med en fråga om eventuella tillägg samt möjlighet till återkoppling.

Efter de två första intervjuerna modifierades guiden något för att förbättra frågornas formulering, i bilagor finns den slutgiltiga versionen. Vissa följdfrågor ställdes inte i alla intervjuer och oförutsedda följdfrågor är inte inkluderade i guiden. Somliga frågor har också ställts i en annan ordning än i guiden, i ett försök att följa den väg som samtalen tagit under intervjuerna.

Forskningsetiska överväganden

Etiska frågor finns inbäddade i alla stadier av en kvalitativ intervjustudie (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 77) och i synnerhet när kritisk metodik nyttjas (Darian-Smith & McCarty, 2017, s. 176) och är således viktiga att ha i åtanke i utförandet av denna studie.

Med början i forskningsfrågan och de teman som den behandlar menar Kvale och Brinkmann (2009, s.78) att hänsyn bör tas till både det vetenskapliga värdet av undersökningen och huruvida den undersökta mänskliga situationen förbättras av undersökningen eller ej. Syftet är att undersöka om det konsensusorienterade styrsätt som nyttjas upplevs påverka förmågan att lyfta underliggande konflikter. Undersökningen skulle således kunna påverka stämningen mellan aktörerna kopplat till dessa konflikter, om de i dagsläget upplevs undanhållas från agendan. Det känns både högfärdigt och nödvändigt att lyfta risken att den utförda forskningen skulle kunna göra skada mot respondenterna samt för organisationens möjlighet till fortsatt samverkan. I den bästa av världar leder undersökningen dock till att en maktobalans uppmärksammas och kan tas hänsyn till i samverkansprocessen för att i slutändan förbättra förutsättningarna för samverkansprocessen (Ansell & Gash, 2007; Dandy m.fl., 2014).

Ett forskningsetiskt övervägande har också gjorts i fråga om intervjuer med redan tidspressade aktörer är etiska att genomföra. En liknande fråga kan vara den om forskning kring urbefolkning då det i första hand är samiska aktörer som är under hård arbetsbelastning, vilket även tagits upp som problematik i ansökan till att bli ett biosfärområde (Gardeström, 2017). Likt ovan vill jag här argumentera för möjligheten att undersökningen, som minst, tydliggör ett möjligt problem. Det är också viktigt att höra urfolksperspektiv i frågor om globala studier i synnerhet kopplat till mark (Darian-Smith & McCarty, 2017, s. 174).

Det finns även grundläggande etiska principer för svensk forskning som exempelvis informationskravet, samtyckeskravet och konfidentialitetskravet (Bryman, 2011, s. 131-133). Samtliga respondenter har fått möjligheten att göra ett informerat samtycke till deltagande genom att de erhållit en kort sammanfattning av studiens syfte och mål innan intervjun, genom initierande samtal via telefon och slutligen genom ett avtal som undertecknats av respondenten. Respondenterna har också givits möjligheten att närsomhelst i processen avbryta sitt deltagande och informerats om denna innan genomförandet av intervjun. I de fall som respondenten av tekniska skäl ej kunnat underteckna avtalet, eftersom detta behövt ske digitalt, har samtycke efterfrågats och getts i början av intervjun.

Kopplat till konfidentialitetskravet så bör de uppgifter om personer som deltar i undersökningen behandlas med största möjliga konfidentialitet (Bryman, 2011, s. 131-132) kopplat till den potentiella skada de kan utgöra. Här ställs undersökningen för ett dilemma. Respondenturvalet är gjort baserat på rollen som representant i styrelsen, men det är personliga erfarenheter av arbetet som efterfrågas. Alla namn anonymiseras i uppsatsen intentionen är att inte nämna specifika konflikter kopplat till specifika respondenter (organisation). Men det kommer ändå att finnas en risk där förtrogna med organisationen kan lista ut vem som deltagit i studien. Inte minst kopplat till det faktum att urvalet gjorts i samråd med projektledaren.

I det initiala kontaktsökandet med samtliga respondenter meddelades på vilken väg kontaktuppgifter till personen erhållits. Samtliga respondenter informerades om nämnd risk, kopplad till förtrogna med organisationen innan intervjun. Respondenterna fick därefter välja huruvida de ville svara på intervjun utifrån sin roll som representant för sin organisation eller som privatperson. För att ge möjligheten att undvika skadlig påverkan för respondenten.

Analytisk metod och tolkning

Den analytiska metoden utgörs av en *teoretisk tolkning*. Detta med grund i teorierna om samverkansprocesser samt Lukes debatt om maktteorier. Teoretisk tolkning är en vanligt förekommande form av intervjuanalys och har en eklektisk eller *ad hoc* karaktär (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 251). Intervjuanalys genom teoretisk tolkning kräver genomtänkta intervjufrågor (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 254) eftersom det är viktigt att materialet innehåller aspekter som är relevanta för den teoretisk ansatsen (s. 257). I det här fallet utgår därför intervjufrågorna från de tilltänkta teorierna för analysen (se avsnittet om intervjuguiden). Det vill säga Ansell och Gash's teori om samverkan samt Lukes maktteorier.

Validering av resultatet blir vid teoretisk tolkning som metod avhängig skribentens förmåga att förklara förutsättningarna för, motivera och argumentera för de framlagda tolkningarna (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 257). En risk med den här typen av tolkning är teoretisk snedvridning – att endast aspekter och fenomen lyfts fram som stämmer överens med teorin (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 256). För att undvika detta föreslår Kvale och Brinkmann (2009, s. 256) en självkritisk granskning av den egna tolkningen genom att komma med egna motargument och falsifieringsförsök. Intentionen är således att utföra analysen på ett nyanserat vis, genom att anamma denna metod. Vid genomläsning av materialet kommer även vikt läggas vid den öppenhet för materialet som önskas av en abduktiv ansats. Genom att arbeta nära empirin kan nya infallsvinklar uppstå.

Analysen tar avstamp i Rennstam och Wästerfors tre steg för att analysera kvalitativt material: *sortera, reducera* och *argumentera* (2015, s 221). Analysfasen börjar redan i genomförandet av intervjun i samspelet mellan intervjuaren, respondenten och de svar som ges (Dalen, 2015, s. 70). Det är också här som sorteringen börjar, genom transkriberingen och genomgång av materialet (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 222). Här är det också av vikt att försöka se bortom intervjufrågor för att få en ny uppfattning av materialet ur ett analytiskt perspektiv (s. 223) vilket jag ska försöka visa på nedan.

Steg 1 påbörjas alltså i och med transkriberingen i ATLAS.ti under vilken kommentarer skrevs och intressanta stycken markerades. Som en del i denna eklektiska metod har inspiration hämtats från tematisk analys. Den röda tråden måste gå från teorin via intervjufrågorna till materialet och vidare till resultat för att möjliggöra en teoretisk analys. Teorierna har därför delats in i teman, som initialt lagt grunden för intervjufrågorna (se Tabell 1 samt avsnitt om intervjuguiden) och därefter för analysen (se Tabell 2). Resterande teman har tillkommit under tiden genomläsning av materialet skett. Dessa baseras på ett urval av de riktlinjer att titta efter som föreslås av Ryan & Bernard (2003, refererade till i Bryman 2011, s. 529): Repetitioner och sådant som återkommer ofta; Likheter och skillnader mellan respondenternas uttalanden; annat teorirelaterat material. Det sistnämnda ter sig exempelvis genom att *institutionell design* blev teman efter genomgång av materialet, då flera av respondenterna ger svar som kan återkopplas till detta.

Dessa teman har sedan delats upp i ATLAS.ti, i likhet med metoden *Framework*. Det är ett tillvägagångssätt för att organisera och sammanställa materialet (Bryman, 2011, s. 528) och är förekommande i tematisk analys (se Bryman, 2011, s. 528-529). Under genomläsningen kan då citat, stycken eller ord ges ett visst tema (*code* i programmet) och kategoriseras automatiskt efter dessa. De teman som tagits fram och använts som kategorier i ATLAS.ti finns i Tabell 2 nedan. När alla intervjuer kategoriserats kan således ett visst tema undersökas för sig. Det går även att skriva kommentarer och skapa nya teman i ATLAS.ti. Sorteringen innefattade således viss omgruppering av materialet, eftersom de teman som baseras på intervjuguiden behandlats i olika skeden under de olika intervjuerna (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 227). På så sätt är även teorin en viktig utgångspunkt i sorteringen (s. 228).228) och utgår ifrån Ansell och Gash's variabler och faktorer samt begrepp som uppkommit under sorteringsfasen i analysen (se tabell 2 nedan).

Nästa steg är reducering. Den utgör den delikata uppgiften att välja ut de delar som ska tas med för att skapa en representativ bild av materialet (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 228). Här

utgör exempel som problematiserar tesen eller forskningsfrågan en viktig del av det som eftersöks i materialet (s. 229).

De två första stegen lägger grunden för det tredje – argumentation (Rennstam & Wästerfors, 2015, s. 229). Sorteringen och reduceringen av materialet har möjliggjort den argumentation som finns presenterad i kommande avsnitt.

Tabell 2

	Tema	Underkategorier	Förklaring
Teman baserade på Ansell och Gash	1. Förutsättningar för deltagande	Makt- & resursobalans	Allmän information om aktörens förutsättningar för deltagande
		Tid, organisation, resurser	Information om aktörens förutsättningar utifrån tid, org. & resurser
		Mål & intresse	Information om aktörens förutsättningar utifrån mål och intresse med deltagande. Även relevant för incitament att delta.
		Incitament att delta	Utgjordes endast av underkategorierna i ATLAS.ti
		Tillgänglighet till arenor	Har aktören tillgång till andra arenor? Är aktören starkare på någon annan arena?
		Ömsesidigt beroende	Information om relation till Biosfärområdet och andra deltagande aktörer.
		Historia av antagonism & samarbete	Exempel på tidigare konflikt eller samarbete.
		Misstänksamhet/tillit	Tecken på dessa, eller avsaknad av.
	2. Institutionell design		Regler för samverkansprocessen: Information om organisationen, ekonomisk förening, arbetsutskottet, remissinstans, osv.
Teman från genomläsning	Konflikthantering i organisationen		Kommentarer om hantering av underliggande konflikter, målkonflikter och dylikt i organisationen.
	Upplevd påverkansmöjlighet		Kommentarer om upplevd påverkansmöjlighet, exempel på påverkan
	Synen på Biosfärområdet		Hur aktören ser på Biosfärområdet, syfte och mål med organisationen
Övrigt	Ny organisation		Kommentarer om Biosfärområdet som nytt
	Intervjuareffekt		Exempel på intervjuareffekt

Del 4. Resultat och analys

Denna fjärde del av uppsatsen behandlar resultat och analys. Här vävs det insamlade materialet från intervjuerna samman med det teoretiska ramverket om samverkan samt teorierna om makt. Resultat och analys presenteras löpande i avsnitt indelade utifrån temana från Tabell 2.

Inledning

Intervjuerna genomfördes slutligen med representanter för akademien (universitet i området), en av de tre deltagande byarna, en av samebyarna, en av kommunerna, en intresseorganisation samt en näring företräd av en myndighet. De intervjuade aktörerna verkar i hela Vindelälven-

Juhttáahkka – från kust till fjäll – och representerar offentlig, privat och ideell sektor. Kopplat till konfliktytor finns både stad och landsbygd representerad och intressen rörande markanvändning finns exempelvis i form av skog, rennäring, fiske och andra samhällsfunktioner. Uppgifterna är i största möjliga mån anonymiserade och citat presenteras därför med numrering efter den kronologiska ordning som intervjun utförts. Exempelvis ”Respondent 2 menar att...”. Könade ord som *hon* och *han* och ord direkt kopplade till specifika företag, näringar eller organisationer ersätts av neutrala ord för att ytterligare anonymisera aktörerna.

Inledningsvis bör två saker behandlas. För det första ämnar jag vara transparent med att vissa tecken på intervjuareffekt framkommit. Det vill säga att jag som intervjuare påverkat respondenterna och att det därmed kan ha medfört en viss snedvridning av materialet (Bryman, 2011, s. 229). Det sista temat i Tabell 1: Intervjuareffekt, har därför införts som en kod i ATLAS.ti för att samla citat som tyder på detta. Resultatet är att Respondent 4 vid två tillfällen hänvisar till den sammanfattning som utgjorde en del av informationen inför intervjun. Detta kan således ses som en form av intervjuareffekt där jag som intervjuare, genom den förmedlade sammanfattningen, påverkat respondentens svar (Esaiasson m.fl., 2012, s. 235).

För det andra skall sägas att fem av sex respondenter nämner att organisationen är väldigt ny i sin form som ekonomisk förening. De beskriver att ” väldigt mycket av arbetet nu har gått ut på att få ordning på själva organisationen” vilket gör att det upplevs ”svårt att lämna skarpa svar” angående underliggande konflikter och hur dessa behandlas. Arbetet hittills har beskrivits som en ”formuleringsfas” och går nu ut på att lära känna varandra och planera för organisationens framtid. En respondent menar att de ”inte behövt föra de där riktigt stora tunga frågorna på ytan” riktigt ännu. En del av de underliggande konflikterna har behandlats under bildningen av Biosfärområdet varför de ändå kan finnas som exempel bland respondenternas svar.

Med det sagt är denna analys en ögonblicksbild av samverkansprocessen som den upplevts av respondenterna vid intervjutillfället.

Förutsättningar för deltagande

Förutsättningar för startpunkt består enligt Ansell och Gash's teori av de tre variablerna *makt-/resursobalans*, *incitament att delta* samt *historia av antagonism och samarbete*. I kodningen har detta utgjort varsitt tema med respektive underkategorier (Se tabell 2). Både teman och underkategorier har utgjort koder i sorteringen i ATLAS.ti.

För att få svar på hur förutsättningarna för deltagande sett ut har intervjufrågorna ställts om relaterade saker utifrån teorin. För att ta reda på om hur makt- och resursobalans ser ut frågades om organisationens förutsättningar för deltagande, om det skiljer sig mot andra aktörers och om det förändrats över tid. Här framgick att aktörernas förutsättningar skiljer sig både i tid, ekonomi och organisatoriskt. Gällande *incitament att delta* berörde frågorna aktörens *mål och intressen* med deltagandet, vilket alltså utgjort temat i sorteringen för både *incitament att delta* och *makt-/resursobalans*. Andra teman gällande incitament som tagits upp från teorin och sedan intervjuerna är *Tillgänglighet till arenor* samt *Ömsesidigt beroende*. Hit har citat sorterats oavsett om aktören har eller inte har tillgång till andra arenor än Biosfärområdet, eller har ett ömsesidigt beroende till andra aktörer.

Eftersom temana är högst sammanflätade kommer jag nedan att beskriva de olika organisationernas förutsättningar för deltagande utifrån de tre faktorerna med relevanta underkategorier. Detta i syfte att sedan kunna göra jämförelser.

Makt- och resursobalans

- Tid, organisation och resurser

Respondent 4 förklarar varför de har goda förutsättningar att delta. ”Vi är ju den största kommunen i Biosfärområdet, vilket ju också gör att vi har mer resurser än de andra. Vi har helt enkelt fler händer och fötter än de andra och kan jobba med de här frågorna.”. Det kan förstås som att de har goda såväl ekonomiska som organisatoriska resurser. En bild som också styrks av andra respondenter. När Respondent 4 ”[...]får en fråga som kanske inte [hen] kan, ja då bollar [hen] ju iväg det till någon annan på [*Respondent 4:s organisation*] som läser och sätter sig in och kommer tillbaks[...]” berättar en respondent.

Respondent 3 beskriver sin närings förutsättningar för deltagande som svårt på flera plan. ”Blir det allt för ekonomiskt betungande måste man ju väga den delen mot nyttan man kan förvänta sig att få ut från det. Och som sagt var [*de representerade näringarna*] har ansträngda ekonomiska lägen som det är just nu.”. ”De har ju väldigt hårt pressad situation och har svårt att få tid över till typ sådant här jobb. Jag hör ju till den äldre kategorin som har lagt över på andra. [...] så jag har ju frigjort tid för att göra annan nytta i [*näringen*].”. På så vis utgör åldern en faktor för möjlighet till deltagande. Även Respondent 1 deltar ”[...] inom ramen för min tjänst precis. Men nu är jag pensionär sen tre år tillbaka”.

Respondent 2 är egenföretagare, något som beskrivs som en avgörande förutsättning för deltagandet vad gäller tid och pengar: ”...även om jag får symbolisk ersättning blir det ju mer

av ett ideellt arbete. Och då har jag väl haft så tur att jag i mitt företagande kunnat avvara tid under arbetstid på veckorna.”. Organisatoriskt beskriver respondenten det så här: ”Jag [...] har ju inte möjlighet att rådfråga andra byar jättemycket. Ibland, men ofta bollar jag ju bara tillbaka till vår egen bys hembygdsförening[...]”. När Respondent 2 jämför sig med Respondent 4:s förutsättningar förklaras att ”Den organisationen har ju inte jag. Utan jag får ju mer improvisera, kanske bolla med någon i min egen styrelse - om jag hinner.” och menar att det är liknande för andra ideella eller mindre aktörer.

Även Respondent 5 deltar ideellt. ”[...]för närvarande så gör jag det ideellt. Så det kan väl vara ett litet problem beroende på hur mycket engagemang det blir i biosfärsarbetet. Just det här med ekonomin för [organisationen] i sig och den förening som företräder [intresset] har egentligen ingen ekonomi som tillåter mycket utsvävningar så är det ju.”. Men tillägger att ”[...]det går att få ersättning för styrelsearbetet där”.

Respondent 6 företräder en myndighet och beskriver sin representation som en bred konstellation. ”Jag [...]stämmer av de frågor som rör [intresset] och [närings] specifikt med de större aktörer som finns längst biosfärsområdet. [...] [M]in ersättare är från ett större bolag så att [hen] brukar jag prata med också [...]”. Gällande tid och resurser menar Respondent 6 att det är en bristvara i sammanhang kopplat till samverkan. ”Det är ju någonting som vi hör även från [Respondent 3:s näring] [...] att det är nästan hopplöst att ha tillräckligt med personer som kan åka på alla de här samråden och samverkan och möten, möten, möten. Inte ens nu under Corona-tiden när vi liksom har haft allting digitalt [...] har vi hunnit med att vara med överallt”. Citatet pekar även på tillgången till flera arenor, genom att tid och resurser måste fördelas på ”alla de här samråden”. Detta rör således även incitament för att delta.

Organisatoriskt beskriver tre olika respondenter att det är svårt att förankra biosfärsarbetet med andra i sin organisation, delvis kopplat till förutsättningar för deltagande. Ingen av dessa tre tillhör kommun eller myndighet.

- Mål och intressen

Vad gäller mål och intressen med deltagandet varierar det huruvida aktörerna har ett direkt formulerat sådant eller inte. För en del aktörer är det tydligt och kopplat till ett ömsesidigt beroende av andra aktörer.

”Vi ser hela tiden i historien att de har krympt våra marker. Och våra möjligheter att vara rådig i all tid har minskat. Och vi ser att det är ju en i förlängningen

ohållbar situation att vi hela tiden ska bli liksom satt åt sidan och låta andra intressen gå före. Vi behöver bättre platå att stå på.” [Respondent 3]

Vid direkt förfrågan är svaret att somligas deltagande är någon annans mål.

”Vi har väl egentligen inga formulerade mål [---] i den mån de är formulerade så är de formulerade på annat håll.” [Respondent 1]

Respondent 1 förklarar att de blivit tillfrågade att delta under uppstartsfasen och att det är anledningen till deras deltagande. Även en annan respondent pekar på dessa tendenser. Trots att tidigare representanter inte gått i god för deltagande i Biosfärområdet.

”Och jag gick ju in med de varningsskyltarna lysandes. Och varför jag gick in var för att, det var inte vi själv inom [näringsen] som körde den proaktiva påverkansdelen, utan det kom inifrån förening⁵.” [Respondent 3]

Här blir det tydligt att Respondent 3 upplevt ett ömsesidigt beroende. Deras mål med deltagandet är att göra sin röst hörda för många aktörer. Samtidigt har de tidigare ställt sig tveksamma till Biosfärområdet som optimal arena för det. Då har Biosfärområdet tryckt på för att de ska delta.

En respondent berättar om samiskt deltagande. Att det fanns en rädsla för att samebyarna skulle tacka nej till att delta.

”Att de ville absolut ha igenom. Och det kan jag förstå samtidigt, för att föreningens grundvalar vilar mycket på den samiska kulturen, historien och sättet att handskas med hållbarhet och så vidare. Därav även namnet, det är ju ett samiskt namn. Det betyder ju flyttled - renflyttled.” [Anonymiserat]

Här blir det tydligt att Biosfärområdet har ett beroende av samiskt deltagande, genom sitt fokus på det samiska. Det i sin tur kan ge sambyarna en känsla av att de är starka på den här arenan, vilket enligt teorin ökar incitament att delta. Detta styrks även av att en respondent svarar på frågan om påverkansmöjligheterna upplevs svarar ”Om jag hade bedömt att jag inte hade någon alls möjlighet till det skulle jag absolut inte vara med.”. Ett högt incitament att delta ökar även engagemanget i deltagandet vilket gynnar processen. Det kan dock tilläggas att det även finns ett stort behov av arenan:

⁵ Med föreningen syftar respondenten på Biosfärområdet Vindelälven-Juhttátahkka.

”[...] att bearbeta den långsiktiga okunskap och missuppfattning man har om samisk kultur och rennäringen [...]” [Anonymiserat]

Incitament att delta

Både Respondent 1 och Respondent 3 pekar således på *institutionell design* som anledning till det egna deltagandet. Den utgör de regler för institutionen och formar vilka som ska få delta och vilka som kan påverka (Ansell & Gash, 2007, s. 555-556). Denna institutionella design har innefattats även av Respondent 5. Deras plats i Biosfärområdet har dock en stark förknippning med en *historia av samarbete*.

”[Organisationen] har ju drivit väldigt många älvsövergripande frågor och har ju haft resurser och sökt medel för att kunna göra det. Och på det viset har [Intresset] fått ett ganska starkt namn och, ja stark roll för det som förknippas med Biosfärområdet.” [Respondent 5]

Respondent 5 har tidigare haft starka band med både VIKOM – som ju var en del av Biosfärområdets bildning – och Respondent 1:s organisation. Organisationen har ”stått väldigt bra på egna ben” och behovet av arenan kan således mer förklaras som en önskan att “[...]kunna rationalisera allt detta föreningsliv och intresseorganisationers agerande på samma spelplan - genom att ha en bra biosfärorganisation.”. Man kan således påstå att aktören har tillgång till andra arenor vilket teoretiskt sett minskar incitamenten att delta. Men att aktörens historia av samarbete ändå gör att denne ställer sig positiv till andra aktörer på arenan. Denna historia kan ställas som kontrast mot den antagonistiska historia som alltså finns med Respondent 3 (exemplifierat i tidigare citat).

Historia av antagonism och samarbete

Som synes i föregående stycken har tidigare erfarenheter av andra aktörer en påverkan på inställningen till Biosfärområdet och därmed samverkansprocessen. Det intressanta med temat om historia och dess undertema om *misstänksamhet/tillit* är att en skepsis beskrevs av flera aktörer men av olika skäl. Respondent 5 menar att ”Det finns ju en inbyggd skepsis i den här älvdalen i alla fall gentemot myndigheter och restriktioner som kan komma i form utav reservat [...]”. Medan Respondent 6 beskriver en misstro till “[...]att över huvud taget komma vidare med att kunna hitta de kompromisser som ju ändå krävs när man har ganska vitt skilda tankar om hur ett område ska utvecklas.”. Det senare citatet kan kopplas till hybridorganisationens inneboende bredd av konflikterande intressen. Aktörerna beskrev alltså en initial skepsis till bildandet av Biosfärområdet, i några fall en egen sådan, i några fall en inneboende misstänksamhet i befolkningen i Biosfärområdet.

”[...]framförallt i inlandet, är vana att sköta sig själva. De vill inte ha så stor inblandning av staten. De tycker inte om myndigheter. Så jag tror att bara misstanken om att nu kommer en ny myndighet och vi är ju inte en myndighet [...]. [Respondent 1]

” *En* kommun var så starkt emot att vi trodde att projektet skulle gå i sank. Det behövdes underskrifter från kommunföreträdare för att man över huvud taget skulle kunna skicka in ansökan. Det man framför allt var rädda för var att det liksom skulle bli en extra instans att ta hänsyn till [...]” [Respondent 1]

”det finns ju en historisk anledning till man vill är villig att prova på nya sätt med påverkansmetoder och så vidare. Jag känner ju till våran [närings]politik ända från 50-, 60-talet [...] är både inläst och [...] min mamma var väldigt djupt insatt [...] och alla de här tiderna har präglats av en, va ska man säga, en maktfullkomlighet för dem som [...] sitter på styrande stolar. Vi har känt oss undanknuffade i alla de här stora frågorna.” [Respondent 3]

De som nämnde denna misstänksamhet mot Biosfärområdet förklarar att de nu helt bytt åsikt. Respondent 1 menar att tidigare projektledare gjort ett gediget arbete med informationsspridning om Biosfärområdet och förankring bland medborgare och intressegrupper. Vilket styrks av Ansökan för att bli biosfärområde där det bland annat framgår att ett antal workshops genomförts som samrådsförfarande (Gardeström, 2017, s. 92).

”[...] [Projektledaren] gjorde ju en jätteinsats för att åka runt och informera om Biosfärområdet och vad [hen] fick lägga mycket krut på det var att informera om vad Biosfärområdet *inte* var. Och jag är säker på att många människor än idag inte är säkra på vad Biosfärområdet är för någonting.” [Respondent 1]

Det leder oss med hjälp av temat *historia av antagonism och samarbete* vidare till *institutionell design*. För den skepsis grundar sig i en historisk misstro mot reservat, en till instans eller ytterligare en myndighet leder oss till vad Biosfärområdet *inte* är och således in på temat *institutionell design*.

Institutionell design

Som jag visat ovan är det tydligt att visa aktörer har större makt att påverka agendan genom att deras förutsättningar är bättre eller sämre. Att kommunerna har större agendasättande makt legitimerar en av respondenterna med tre saker. För det första med ekonomisk styrka.

Kommunerna är delfinansierare och detta lyfts av minst tre aktörer (varav en är representant för kommun) som en faktor till större påverkansmöjlighet.

”Det har lite grann med hur mycket pengar man förfogar över. För kommunerna går in och finansierar verksamheten till exempel. Det gör automatiskt att de får lite mer att säga till om.” [Respondent 1]

Detta motiveras i sin tur med det andra argumentet, att Respondent 2 genom sitt deltagande i Arbetsutskottet – där kommuner deltar - kan påverka kommunen. Varför det slutligen kan gynna det egna intresset att kommunen har mer påverkansmöjlighet. Detta trots att respondentens egen möjlighet att påverka agendan upplevs mindre. Den vägs alltså upp av möjligheten att kunna påverka andra aktörer inom forumet. En annan aktör argumenterar likadant om Länsstyrelsens större påverkansmöjligheter – de har samma intressen på sina respektive bord varför Länsstyrelsens makt legitimeras. Det tredje legitimerande argumentet är baserat på kommunens samhällsuppdrag utanför Biosfäroorganisationen. Det rättfärdigar således deras agendasättande makt.

Strukturellt beskriver respondenterna en annan faktor som påverkar möjligheten till agendasättande. Vid frågor om först viktiga konflikter och sedan hur dessa hanterades i styrelsen klargjordes att påverkansmöjligheten vid markfrågor inte var så stor för Biosfärområdet. Eftersom beslut har fattats om att Biosfärområdet inte ska vara remissinstans. Detta visar sig vara en avgörande del för den institutionella designen och därmed samverkansprocessens funktion med fokus på konsensusorienteringen. Där till får det direkta konsekvenser för hur konflikter (kan) behandlas i styrelsen.

Av svaren att döma är att Biosfärområdet inte är en remissinstans en förutsättning för att denna bredd av aktörer ska kunna samlas på en och samma arena. Respondent 3 säger följande angående Biosfärområdet som remissinstans: ”Och då kan vi nog säga att vi är [...] på förhand klara med att vi kan inte sitta i samma båt där då. Så jag tror att det är ganska bra att man inte är det utan det här är en annan typ av påverkningsmetod.”.

Det har visserligen förklarliga skäl menar Respondent 4: ”[...] det skulle vara ett omöjligt uppdrag. [...] Vi kan inte komma överens om att svara på en remiss om framtidens skogsbruk till exempel. Alltså det måste organisationerna, föreningarna, företagen själva få hantera i sin struktur.”.

Men det beskrivs också som en form av ickebeslutsfattande makt. Respondent 1 menar att det är "[...]vissa typer av markanvändningar som aldrig når biosfärstyrelsen.". Respondent 5 instämmer och förklarar, kopplat till konflikthanteringsmöjligheterna att "[...] det har blivit en helt annan satts än om vi skulle ge oss in på att vara typ en remissinstans för då kan ju verkligen de här olika intressekonflikterna komma fram."

Att undvika konflikter är alltså enligt bland annat Respondent 3, en förutsättning för att aktörerna ska kunna mötas på arenan Biosfärområdet. Syftet är att parterna ska kunna lära av varandra och Biosfärområdet ska vara ett rum för samtal (Gardeström, 2017). Valet att inte vara remissinstans har bevarat respektive aktörs makt att agera självständigt i de frågorna utanför arenan, men Biosfärområdet har öppnat för dialog mellan aktörerna i de valen. Beslutet om att inte vara remissinstans fungerar således som ett vapenhus – man lämnar sina vapen i dörren innan man kliver in i kyrkan. Man har separerat aktörernas politiska beslutsfattande makt från Biosfärområdet som arena. Beslut om konflikterande intressen fattas utanför biosfär, genom att respektive aktör kan svara på remisser utifrån det egna intresset. På så sätt hanteras konflikter *utanför* arenan också genom att förståelsen för varandra stärks *på* arenan. Men det blir också en form av ickebeslutsfattande genom att konfliktladdade frågor kan lämnas helt utanför agendan. Därmed kan beslutet att inte vara remissinstans ses som ett sätt att undvika konflikt. Det kan genom Lukes maktteorier också ses som en form av maktutövande. Det öppnar istället för aktörerna att söka påverka varandra genom den tredje dimensionen av makt.

Konflikthantering i organisationen

Den institutionella designen, är som föregående avsnitt visat, avgörande för hur konflikter behandlas - eller inte behandlas.

En sista intressant aspekt av den institutionella designen som är direkt kopplad till konflikthanteringen kom upp som svar på en fråga om konsensusorientering vid målkonflikter. En respondent berättar att "Det är inte säkert att man når konsensus utan det är väl mera frågan om att det blir ett majoritetsbeslut. Vi räknar ju röster ibland när vi inte kan enas om grejer.". Vilket även gäller vid föreningsstämman som är det högsta beslutande organet (Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka ekonomisk förening, 2020). I stadgarna för föreningen framgår att medlemmarna äger varsin röst. Anledningen till att det är direkt kopplat till den institutionella designen är att det då handlar om vilka medlemmar som valts in att delta och vilka intressen de företräder. Det blir således en fråga om representation i organisationen varför makten egentligen inte finns på arenan utan i sammansättningen av den. Det är därför ett exempel på den tredimensionella makten som en institutionell procedur.

Upplevd påverkansmöjlighet

Respondenterna ger flera exempel på var, när och hur de kan påverka agendan. Den tvådimensionella makten är kontrollen över dagordningen (Lukes, 2008, s. 31). Enligt respondenterna sätts dagordningen på styrelsemötena av ordföranden och vill en påverka den så finns möjligheten: ”Ja det är ju bara att skicka ett mejl till ordföranden och be att det kommer med en punkt om det man nu vill ta upp. Så det är väldigt okomplicerat.” menar Respondent 6. Respondent 1 berättar att ”[...] det har egentligen inte funnits så stort utrymme att driva egna frågor eller så utan vi har fått en färdig agenda.” men beskriver en aktivitet som införts under de senaste styrelsemötena. Det är en incheckning i början av mötet när respektive ledamot får berätta vad de gjort sedan sist. ”Och där har vi ju möjlighet att ta upp frustrationer också.” menar Respondent 1. Även det kan alltså ses som en form av makt, genom att möjligheten finns att påverka dagordningen. Gällande påverkansmöjligheter under möten menar Respondent 2 att ”Om man är intresserad av att påverka och verkligen förbereder det man har tänkt säga så, ibland blir man förvånad, hur enkelt det är.” Därmed blir vikten av förutsättningar återigen tydlig. Tid att förbereda sig medger större möjlighet till agendasättande makt.

Att förbereda andra på egna förslag kan också ha en gynnsam effekt menar Respondent 2. ”Har jag stött och blött det med några till, så det blir en två-tre till som hakar på, då får det ju en annan tyngd. Där är ju frågan vilka som har nätverkat och pratar med varandra.”. Denna form av påverkan såg vi även i tidigare citat, där kommunens makt legitimerades genom gemensamma intressen. Det är också en form av påverkan som inte kräver konflikt. Enligt Lukes kan det förklaras den tredje makt dimensionen genom att man försöker ”förmå en eller flera personer att eftertrakta sådant som man vill att de ska eftertrakta” (Lukes, 2008, s. 35). Det kan även ses som ett ytterligare led i att försöka undvika konflikt på arenan genom att nå konsensus om frågor innan de når arenan. Det kan även antas lättare att på detta sätt påverka aktörer som missgynnas i makt- och resursobalansen, eftersom de har sämre förutsättningar att fatta informerade beslut.

Ett annat sätt att påverka agendan är genom arbetsutskottet. ”Vi ett arbetsutskott i styrelsen som bereder ärenden och lägger fram förslag till styrelsen.” berättar en respondent. En annan respondent berättar att arbetsutskottet behandlar sådant ”[...]som går att ta beslut på mellan styrelsemötena”. Här bestäms även ”[...]vilka saker som man måste bolla över till styrelsen.”. Här finns således stor möjlighet att påverka agendan. I synnerhet genom ickebeslutsfattande makt, eftersom deltagande i arbetsutskottet här har ”kontroll över dagordningen” i styrelsen och således kan undanhålla frågor från att hamna där (Lukes, 2008, s. 31).

Synen på Biosfärområdet

Samverkan som medel innebär att synen på Biosfärområdet inte inkluderar hantering av konflikter i den bemärkelsen att beslut ska fattas om enskilda markanvändningsfrågor. Vid frågor om hur konflikter hanteras så är istället 'diskussion' ett vanligt förekommande ord bland svaren. Aktörerna har generellt en positiv bild av arbetet i Biosfärområdet trots att vissa aktörer menar att de fortfarande inte är helt på det klara med vad Biosfärområdet är.

”[...] från att ha varit tämligen skeptisk från början till att tycka att det här har ju varit en fantastisk resa på något sätt. Just genom att man har träffat [...] företrädare från så många olika intressen och det har varit väldigt intressant och givande och spännande på många sätt.” [Respondent 5]

”Vi kan försöka stimulera goda idéer och goda exempel och hoppas att de får återverkan på annat, att de sprids som ringar på vattnet[...].” [Respondent 1]

”[...]vi ska jobba för att samverka, vi ska öka kunskapen mellan varandra och få ökad förståelse och komma ihop oss i området[...].” [Respondent 4]

”Man ska ha i tanke här att utgångspunkten vi har från [näringsens] sida är att vi är i stort sett förlorare i alla konflikter. [...] den här typen av jobb som man gör i en sådan här organisation, det bygger ju på att man ska undvika konflikt. Vi alla är inskolade i det här att vi ska försöka diskutera fram till någon vettig lösning.” [Respondent 3]

Kopplat till målen med arbetet kan det ändå påstås finnas tvetydigheter.

Del 5. Diskussion och slutsats

Den femte och sista delen av uppsatsen kommer att sammanfatta analysen baserat på föregående del. Hur påverkar resultat även ramverkets ansatser? Detta följs av en slutsats av vad uppsatsen kommit fram till och ett förslag för vidare forskning.

Jag vill återigen understryka att fem av sex respondenter berörde ämnet om hur ny organisationen är och att vissa ämnen, för dem, därför är svåra att resonera kring med konkreta exempel. Det har således påverkat djupet i materialet och analysen bör ses som en ögonblicksbild av den samverkansprocessen.

Syftet med den här studien har varit att undersöka hur maktdynamiker i form av möjligheten till agendasättande upplevs, inom ramen för en formell samverkansprocess. Samt om och hur

det konsensusorienterade styrsätt som nyttjas upplevs påverka förmågan att lyfta underliggande konflikter.

För initialt återkoppla till det ramverk kring samverkan som nyttjas genom uppsatsen, kan vi konstatera en del om fallet utifrån de olika variablerna. *Förutsättningarna för deltagande* ser olika ut för aktörerna. Detta medför att de har olika förutsättningar att påverka agendan. Eftersom mindre tid, ekonomi och organisation ger aktören mindre möjlighet att förbereda sig, läsa in sig och formulera sina intressen. Det medför att det finns en maktobalans i organisationen vilket enligt Ansell och Gash's teori (2008) innebär möjlighet för aktörer med större möjlighet till påverkan att manipulera agendan. Detta kan påverka tilliten i organisation vilken redan kan vara svag hos aktörer med *historia av konflikt*.

Det finns även en viss medvetenhet om maktobalansens faktum. Vissa mindre aktörer legitimerar maktobalansen med att aktörer med mer makt (som kommuner eller länsstyrelse) också finansierar organisationen, delar mål och intressen med den mindre aktören och/eller att aktörerna har ett samhälleligt uppdrag utanför Biosfärområdets organisation att värna om allas intressen. Här blir aktörernas olika roller på agendan därför viktiga för aktörerna att utkristallisera. Detta är också en tydlig lärdom, som kan appliceras på andra hybridorganisationer. En medvetenhet om maktobalans innebär ett skydd mot manipulering av agendan.

Den *institutionella designen* är avgörande för upplevelsen av påverkansmöjlighet i organisationen. Den kan medföra att konflikter undviks, både genom beslutsfattande makt – att beslutet om att inte vara remissinstans tagits – och genom ickebeslutsfattande makt – att konfliktfyllda frågor hålls från agendan. Det kan också medföra en tredje dimension av makt genom att man förhindrar missnöje och försäkras sig om samtycke (Lukes, 2008, s. 36-37) genom att bara ta upp frågor där konsensus kan nås. Dessutom kan konflikter *utanför* arenan undvikas genom diskussion *inom* arenan, vilket kan förklaras med Lukes begrepp som *latenta konflikter*. Jag ämnar här inte kritisera att diskussion förs, utan bara lyfta den maktdynamik som finns inneboende i samverkansprocessens struktur. För att återkopplat till Ansell och Gash's teoretiska ramverk visar sig här en antydning till kausalitet. Beslut som det om remissinstansen, som kan beskrivas som institutionell design, har direkt påverkan på agendan och därmed på hybridorganisationens konflikthanteringsförmåga. Inte bara påverkar institutionella designen samverkansprocessens effektivitet – hur man behandlar agendan - i enlighet med Ansell och Gash's teori, utan även processens resultat – eftersom det påverkar vad som hamnar på agendan.

En annan intressant aspekt av *maktdynamiken* i samverkansprocessen inom Biosfärområdet är att titta på vilka som inte är med i processen. Sandström och Sahlström (2020) nämner skogsbolagen Holmen och SCA som övervägts men inte inkluderats i styrelsen, vilka även kommer upp i en av intervjuerna. Detta trots att deras ägande, tillsammans med Svea skog, utgör nära hälften av Biosfärområdets yta. Även gruvnäringen är exkluderad från deltagande trots att det nämns som en viktig näring i ansökan (Gardeström, 2017) och två nya gruvor kopplat till Kristinebergsgruvan nyligen fått tillstånd att öppnas berättar Respondent 5 under intervjun. Kopplat till det faktum att omröstningar sker när konsensus inte kan nås är representationen ibland helt avgörande för beslut som fattas i organisationen. Även här finns den tredimensionella makten närvarande – genom att man utesluter aktörer utesluter man potentiella frågor och därmed konflikter.

Det verkar finnas ett behov från myndigheter, som inte uppfylls på andra håll, att skapa kontakt med medborgarna. Det verkar så både på Respondent 4, för att få medborgare att förstå när de kan vara med och fatta beslut i kommunens arbete och Respondent 6 som ser biosfär som en gräsrotsrörelse ”Att jobba sig fram på det här sättet som är tanken med Biosfärområdet alltså lite grann från gräsrotsnivå och människa till människa”. Men även på Respondent 3 som har liknande informativa problem som kommunen, men med vitt skilda konsekvenser och Respondent 2 vars intresse med deltagandet är basala samhällsfunktioner, fast på fokus på landsbygd. Respondent 6 å ena sidan poängterar att sådant gräsrotsarbete, med fokus på diskussion, tar tid. Respondent 5 menar däremot att Biosfärområdet kanske snart upplevs vara mer av en myndighet: ”det här från myllan [...]. Risk finns att det så småningom drivs mer från myndighetshåll än från fotfolk ute i bygderna[...].

Sett till teorin har Respondent 5 behåll för det antagandet. Denna typ av samverkan kräver tid och det har inte gräsrotterna, i enlighet med makt- och resursobalansen som finns i organisationen som påverkar aktörernas förutsättningar för deltagande. En makt- och resursobalans som kan understrykas med att Respondent 2 just avsagt sig sin roll i arbetsutskottet. De förändrade förutsättningarna, dels genom ekonomiska föreningens bildande, dels det upptrappade arbetet som nu är framför Biosfärområdet, gör det inte längre möjligt att delta. Det får agera spiken i kistan för kopplingen mellan möjlighet till påverkan och förutsättningar för deltagande. Det pekar även på hur små marginalerna är för de mindre aktörerna. Då räcker möjligtvis inte medvetenhet om maktobalansen längre. Vad är behovet ur myndigheternas perspektiv? Vad är syftet med biosfärområdet? Sammanfaller det

nödvändigtvis? Arenan behöver vara tydlig. Mål- och intressekonflikter gör riktningen oklar och syftet kan behöva tydliggöras.

Om nu myndigheter behöver samverka genom global governance för att diskutera infrastruktur på landsbygden, har vi då inte större makt- och resursobalans än den inom biosfärorganisationen? Jag lånar ett citat från Respondent 4 om samverka som styrform och undrar ”hur påverkar det liksom på sikt demokratin?”. Vi ska återkomma till den frågan.

Framtida forskning

Uppsatsen lämnar några frågor hängandes i luften varför jag här avslutar med några förslag på möjlig framtida forskning. Kopplat till svaren om organisationens ungdom kan ett förslag för vidare forskning vara att, när underlaget tillåter, undersöka underlag för beslut från styrelsen och analysera respektive aktörs påverkande makt. Exempelvis genom kvantitativ metod enligt mer traditionell maktteori.

Representationen är en viktig del i samverkansprocessen och påverkar dynamiken mellan aktörerna. Det påverkar även legitimiteten i organisationen. Dels uppstår då en fråga kopplat till målet om modellområde för hållbar utveckling. I vilken utsträckning uppnås det målet utan stora näringars deltagande? Dels kan frågan om hur det påverkar demokratin återigen ställas.

Vi ska därför återkoppla till demokratifrågan och lyfter in Hedlund och Montin och debatten om governance och demokrati en sista gång. Det första perspektivet på governance som förnyande av demokrati genom inkludering kan å ena sidan sägas stämma genom att mindre aktörer kunnat påverka kommuner utifrån intressen utan politiskt deltagande. Å andra sidan är det diskutabelt om Biosfärområdet är inkluderande. Angående det andra perspektivet reciterar jag mig själv kan anses stämma: eftersom studien visat att institutionell design och en inbyggd maktobalans finns inom organisationen till kommunernas fördel. Hur governance implementeras och hur samverkansprocessen är uppbyggd är därför viktiga faktorer för huruvida den påverkar demokratin eller ej. Det tredje perspektivet ser governance som ett demokratiproblem som går att åtgärda genom att nätverkets (hybridorganisationen/samverkansprocessen) riktning styrs av de representativt valda organen. Detta perspektiv medför alltså demokratin som ett ytterligare, eller kompletterande, argument för kommunens utökade makt i Biosfärområdet. Detsamma gäller för Länsstyrelsen som ordförande och agendasättare. Det fjärde perspektivet ser governance som en utmaning och ett hot mot demokratin. Här önskas forum som medborgardialoger och medinflytande för att lösa problemet att politiskt ansvariga inte har kontroll över den praktiska politiken. Det här

perspektivet kräver ett representativt urval som ska omfatta *alla* berörda parter för fråga som beslut ska fattas om (Hedlund & Montin, 2009).

Här blir det alltså återigen aktuellt att tala om representation. Hur påverkas beslutsfattandet av vilka aktörer som deltar? Är Biosfärområdet ett demokratiproblem ur det fjärde perspektivet eftersom alla berörda parter inte finns representerade. Medför governance genom hybridorganisationer en form av lobbying som i sig är ett hot mot demokratin?

Det blir således mitt förslag till fortsatt forskning att undersöka sambandet till demokratifrågan.

Referenser

- Abrahamsson, H. (2015). Dialog och medskapande i vår tids stora samhällsömdaning. *Utbildning & Lärande*, 9(1), 20–40.
- Ansell, C., & Gash, A. (2007). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571.
- Bachrach, P., & Baratz, M. S. (1962). Two Faces of Power. *The American Political Science Review*, 56(4), 947–952.
- Baylis, J., Smith, S. & Owens, P. (2017). *The globalization of world politics - An introduction to International Relations* (Uppl. 7). Oxford: Oxford University Press.
- Berggren, K. (Red.) (2014). *Rapport från förstudien om Biosfärområde Vindelälven-Juhtatdahka - Vild, vacker och världskänd*. Hämtad från: <https://vindelalvenjuhtatdahka.se/wp-content/uploads/2016/11/Forstudie-biosfaromrade-Vindelalven-Juhtatdahka-webb.pdf>
- Biosfärområde Vindelälven-Juhtatdahka ekonomisk förening. (2020). *Stadgar*. Hämtad från: <https://vindelalvenjuhtatdahka.se/wp-content/uploads/2020/05/Stadgar-BOVJ-ekonomisk-forening-2020.pdf>
- Borys, B., & Jemison, D. B. (1989). Hybrid Arrangements as Strategic Alliances: Theoretical Issues in Organizational Combinations. *Academy of Management Review*, 14(2), 234–249. <https://doi.org/10.5465/amr.1989.4282106>
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Uppl. 2:7). Stockholm: Liber AB.
- Börjesson, M. & Rehn, A. (2009). *Makt*. Stockholm: Liber AB.
- Carlsson, J. & Carlsson, V. (2020). Intervjuer. I C. Abrahamson Löfström & B. Rombach (Red.), *Andra hjälpen – Allt du behöver veta för att skriva en uppsats* (s. 93-106). Lund: Studentlitteratur AB.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod* (Uppl. 2). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Dalgård, K., & Sundin, B. (1994). Kommunikationer. I B. Sundin (Red.), *Västerbotten genom tiderna* (s. 296-339). Umeå: Västerbottens läns Hembygdsförbund.
- Dandy, N., Fiorini, S., & Davies, A. L. (2014). Agenda-setting and power in collaborative natural resource management. *Environmental Conservation*, 41(4), 311–320.
- Darian-Smith, E., & McCarty, P. C. (2017). *The Global Turn – Theories, Research Designs, and Methods for Global Studies*. California: University of California Press.
- Ehn, P., & Sundström, G. (2020). Förvaltningspolitik i förändring. I P. Ehn & G. Sundström (Red.) *Statlig förvaltningspolitik för 2020-talet - en forskningsantologi* (s. 13-36). Stockholm: Statskontoret
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34-67). Stockholm: Liber AB.
- Esaiasson, P., Gilljam, M, Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (Uppl. 4:2). Stockholm: Nordstedts Juridik AB
- Fejes, A., & Thornberg, R. (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.) *Handbok i kvalitativ analys* (s. 16-43). Stockholm: Liber AB

- Gardeström, J. (Red.) (2017). *Vindelälven-Juhtadahka Ansökan till Unesco om att utnämnas till biosfärområde*. Hämtad från: https://vindelalvenjuhtadahka.se/wp-content/uploads/2017/09/Vindelalven_Juhtadahka_ansokan_Unesco_-SE_web.pdf
- Hedlund, G. & Montin, S. (2009). Governance som interaktiv samhällsstyrning – gammalt eller nytt i forskning och politik? I G. Hedlund & S. Montin (Red.), *Governance på svenska* (s. 7-36). Stockholm: Santérus Förlag.
- Heinrup, M., & Schultz, L. (2017). *Swedish Biosphere Reserves as Arenas for Implementing the 2030 Agenda*, (Report 6742). Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtad från: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6742-7.pdf?pid=19696>
- Jakobsson Kangas, J. (2017). *Social negotiations behind biosphere reserve Nedre Dalälven River Landscape*. (Master thesis in Sustainable Development 328). Uppsala: Uppsala universitet. Hämtad från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1086437/FULLTEXT01.pdf>
- Johansson, J., Bjärstig, T., & Sandström, C. (2020). *Vägar till effektiva samverkansprocesser – styrning, deltagande och dialog inom skogspolitikens ramar* (Future Forest Rapportserie, 2020:3). Umeå: SLU Future Forests. Hämtad från: https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/f-for/pdf/ffrapport-_vagar-till-effektiva-samverkansprocesser_2020-03-16.pdf
- Johansson, S. (2018). *Associationsrätten – En introduktion* (Uppl. 6:1). Stockholm: Nordstedts Juridik AB.
- Kjellqvist, T., Rodela, R., & Lehtilä, K. (2020). Meeting the challenges of sustainable development - Analysing the knowledge used to establish Swedish biosphere reserves. I M. Reed, & M. Price (Red.), *UNESCO Biosphere Reserves - Supporting Biocultural Diversity, Sustainability and Society* (s. 102-113). London & New York: Routledge
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Uppl. 2:9). Lund: Studentlitteratur AB.
- Lukes, S. (2008). *Maktens ansikten*. Göteborg: Bokförlaget Diadalos AB.
- Lundmark, L. (1999). *Så länge vi har marker, Samerna och staten under sexhundra år*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.
- Nilsson, P., Wallo, A., Rönnqvist, D. & Davidson, B. (2018). *Human Resource Development – att utveckla individer, grupper och organisationer* (Uppl. 2:3). Lund: Studentlitteratur AB.
- Pierre, J. (2018). Regeringen styr riket? Governanceproblematikens huvuddrag. I Dahlström C. (Red.) *Politik som organisation – förvaltningspolitikens grundproblem* (s. 147-162). Lund: Studentlitteratur AB.
- Reed, M. G., & Price, M. F. (2020). Introducing UNESCO biosphere reserves. I M. G. Reed & M. F. Price (Red.) *UNESCO Biosphere Reserves - Supporting Biocultural Diversity, Sustainability and Society*. London & New York: Routledge.
- Regeringsbeslut. M2018/01979/Nm. *Ansökan om att nominera Vindelälven-Juhtadahka som biosfärområde*. Hämtad från: https://vindelalvenjuhtadahka.se/wp-content/uploads/2016/12/Beslut-I_2-Ansokan-biosfaromr-Vindelalven-Juhtadahka.pdf
- Rennstam J. & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 220- 236). Stockholm: Liber AB

- Sandström, E., & Olsson, A. (2012). *Biosfärområdenas bildningsprocesser - En utvärdering av erfarenheter från genomförandeprocesserna i fem svenska biosfärområden* (Rapport 6529). Stockholm: Naturvårdsverket.
- Sandström, E., & Sahlström, E. (2020). *Utveckling av modellområden för hållbar samhällsförändring - En studie om organisationsformer och samverkansprocesser i Sveriges biosfärområden* (Rapport 6941). Stockholm: Naturvårdsverket.
- Sandström, E., & Tivell, A. (2005). *Lokal naturresursförvaltning i Västerbottens län – En studie om förutsättningar och möjliga former*. Länsstyrelsen i Västerbottens län.
- Scholte, J. A. (2011). Global governance, accountability and civil society. I J. A. Scholte (Red.), *Building Global Democracy? Civil society and accountable global governance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sköldberg, K. (2014). *Maktens många ansikten - Teorier och idéer om makt under två och ett halvt tusen år*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Svedberg, L. (2016). *Gruppsykologi - Om grupper, organisationer och ledarskap* (Uppl. 6:4). Lund: Studentlitteratur AB.
- Svenska UNESCO. (u.å.). *Strategi för Biosfärprogrammet Sverige*. Hämtad från: <https://biosfarprogrammet.se/wp-content/uploads/Strategi-f%C3%B6r-svenska-biosf%C3%A4rprogrammet.pdf>
- UNESCO. (2017). *A new roadmap for the Man and the Biosphere (MAB) Programme and its World Network of Biosphere Reserves – MAB Strategy (2015-2025), Lima Action Plan (2016-2025), Lima Declaration*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Hämtad från: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247418>
- Vinka, A.-K. (Mars 2021). *Nyhetsbrev från Biosfärområde Vindelälven-Juhttátahkka*. Hämtat från <https://us13.campaign-archive.com/?u=9cfd21953314f50bc4f9283cc&id=aa1c1f9ce9>
- Westerlund, L. (Red.) (1999). *Västerbotten - Utveckling under 100 år*. Stockholm: Informationsförlaget.

Intervjuguide

Inledning

1. Vill du delta i intervjun som representant för [aktör] eller som privatperson?
2. Berätta lite kort om den aktör du företräder i biosfärområdet?

Kontext för deltagande/förutsättningar vid start

3. Vilka är era mål med deltagandet i biosfärområdet?
 - a. Varför är deltagandet viktigt för er att nå de målen?
4. Hur ser era förutsättningar för deltagande ut?
 - a. Hur skiljer sig era förutsättningar jämfört med andra aktörer?
5. Hur har era förutsättningar förändrats?
 - a. Av deltagande i biosfärområdet?
 - b. Av samverkan med andra aktörer?

I ansökan till UNESCO finns det ett kapitel om konflikter i området

6. Vilken konflikt skulle du säga är viktigast för er?
 - a. Vilken har störst påverkan på området?
7. Hur upplever du att ni behandlar de frågorna?
 - a. Kan du beskriva något hinder för att behandla konflikterna?
8. Hur hanteras målkonflikter när de kommer upp?

Agendasättande och konsensus

9. Hur ser beslutsprocessen ut?
10. Hur upplever du er möjlighet att påverka agendan? (frågor & beslutsfattande)
 - a. Vad är det som gör den möjligheten upplevs ...?
 - b. *Eller* Vad är det som gör att alla har samma möjlighet?
 - c. Är det någon aktör som får större inflytande?
11. Vilka risker kan du se med en konsensusorienterad arena när det finns underliggande konflikter?
 - a. Finns det en risk att konflikterna undviks till förmån för frågor där konsensus kan nås?
 - b. Hur kommer det sig?/Varför det är så?

Avslutning

12. Finns det något du vill tillägga som vi inte tagit upp?
13. Skulle det vara okej för dig om jag återkommer om det är något jag undrar över i ett senare skede?

Tack för ditt deltagande!